

AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGÁNAK EURÓPAI POLGÁRI ELJÁRÁSJOGOT ÉRINTŐ ESETJOGA 2018-BAN ÉS 2019-BEN¹

HORVÁTH E. Írisz
egyetemi docens (PPKE JÁK)

1. Bevezetés

A polgári és kereskedelmi ügyek területén folytatott európai igazságügyi együttműködés keretében a tagállamok 1971 óta² az Európai Bírósághoz, majd a névváltoztatás után az Európai Unió Bíróságához (a továbbiakban: EU Bírósága) fordulhattak, illetőleg fordulhatnak kezdetben csak a különböző egyezmények, aztán az Amszterdami Szerződésnek köszönhetően megszületett másodlagos jogforrások egyes rendelkezéseinek értelmezése céljából. A tagállamok élnek is ezzel a lehetőséggel, így minden évben 20-25 ítéletet hoz az EU Bírósága, mely ítéletek révén megpróbálnak a jogalkalmazók számára iránytűként szolgálni az európai polgári eljárásjog elsöre kissé bonyolultnak tűnő rendszerében.

A jelen tanulmány egy sorozat harmadik tagja, melynek egyetlen célja, hogy – az előző évekhez hasonlóan – bemutassa az egyes jogforrásokhoz kapcsolódóan 2018-ban és 2019-ben született határozatokat, ezzel is könnyítve a téma iránt érdeklődők munkáját. Az ítéletek az egyes jogforrásokhoz kapcsolódóan, az ítélettel érintett rendelkezések sorrendjében kerülnek bemutatásra.

¹ A beszámoló tanulmány megírásához az ötletet Rolf Wagner e témában született írása adta. Ld. ROLF WAGNER: Aktuelle Vorabentscheidungsersuchen zur justiziellen Zusammenarbeit in Zivilsachen. *GPR – Zeitschrift für Privatrecht der Europäischen Union*, 2016/5. 241–244.; az Európai Unió Bíróságának 2016. évi ítéleteiről ld. HORVÁTH E. Írisz: Az Európai Unió Bíróságának európai polgári eljárásjogot érintő esetjoga 2016-ban. *Eljárásjogi Szemle*, 2017/2. 15–22.; az Európai Unió Bíróságának 2017. évi ítéleteiről ld. HORVÁTH E. Írisz: Az Európai Unió Bíróságának európai polgári eljárásjogot érintő esetjoga 2017-ben. *Eljárásjogi Szemle*, 2018/2. 24–30.

² A Brüsszeli Egyezményhez (a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló Brüsszelben 1968. szeptember 27-én kelt egyezmény) csatolt 1971-es értelmezési jegyzőkönyv tette lehetővé, hogy tagállamok az Egyezmény rendelkezéseinek értelmezését kérhessék az Európai Bíróságtól.

2. Ítéletek

2.1. A ‘második Luganói Egyezmény’³

A második Luganói Egyezményhez kapcsolódóan 2017-ben – német kezdeményezésre – született első és egyetlen ítélet után 2018-ban nem, majd 2019-ben három alkalommal hozott döntést az EU Bírósága egy-egy, abban szereplő fogalom értelmezéséről.

Luxemburgi kezdeményezésre azt vizsgálta az EU Bírósága, hogy a hitelmegállapodás vajon fogyasztói szerződésnek minősül-e és ennek alapján irányadó-e rá az Egyezmény 15. cikke. E körben kimondták, hogy annak meghatározásához, hogy valamely hitelmegállapodás ‘fogyasztói’ hitelmegállapodásnak minősül-e az Egyezmény 15. cikke értelmében, nem kell megvizsgálni, hogy az a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatálya alá tartozik-e annyiban, amennyiben az adott hitel teljes összege nem lépi túl az ezen irányelv 2. cikke (2) bekezdésének c) pontjában rögzített felső határt, és e tekintetben nem bír relevanciával az, hogy az említett irányelvet átültető nemzeti jog nem ír elő magasabb felső határt.⁴

Az Egyesült Királyság Legfelső Bíróságának megkeresése okán indult előzetes döntéshozatali eljárásában az ‘egyedi munkaszerződés’ fogalmát illetően foglalt állást az EU Bírósága. A 2019 áprilisában hozott ítéletében az EU Bírósága kijelentette, hogy a valamely társaság és az e társaságban vezető tisztségviselői feladatokat ellátó természetes személy közötti szerződés nem hoz létre közöttük alárendeltségi viszonyt, és ennél fogva nem minősülhet a második Luganói Egyezmény II. címe 5. szakaszának (18–21. cikk) rendelkezéseinek értelmében vett ‘egyedi munkaszerződésnek’ akkor, ha – még ha e társaság részvényese vagy részvényesei jogosultak is e szerződés megszüntetésére – e személy maga határozhatja meg és ténylegesen meg is határozza az említett szerződés feltételeit, és az említett társaság napi ügyvitele felett, valamint saját kötelezettségeinek teljesítése felett önálló felügyeleti jogkörrel rendelkezik.⁵

A második Luganói Egyezményre vonatkozó döntésében az ‘ingatlanon fennálló dologi jog vagy ingatlan bérlete, illetve haszonbérlete [tárgyát]’ képező eljárás mibenlétét illetően adott némi segítséget – német kezdeményezésre – a jogalkalmazók számára az EU Bírósága, mikor megállapította, hogy nem minősül az Egyezmény 22. cikke 1. pontjának első albekezdése értelmében vett, ‘ingatlanon fennálló dologi jog vagy ingatlan bérlete, illetve haszonbérlete [tárgyát]’ képező eljárásnak az ingatlan vevője által indított olyan eljárás, amely a harmadik személy által fizetett bérleti díj alapján az eladó által kapott összeg folyósítására irányul, miközben ez a vevő, jöllehet az említett

³ A Tanács 2009/430/EK határozata (2008. november 27.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló egyezmény megkötéséről, HL L 147., 2009. 06. 10., 1–4.

⁴ *Pillar Securitisation Sàrl kontra Hildur Arnadottir* C-694/17. sz. ügyben 2019. május 2-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:345)

⁵ *Peter Bosworth, Colin Hurley kontra az Arcadia Petroleum Limited és társai* C-603/17. sz. ügyben 2019. április 11-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:310)

összeg folyósításakor megszerezte az ingatlan használati jogát, még nem volt az alkalmazandó nemzeti jogszabályok alapján *ipso iure* tulajdonos.⁶

2.2. Brüsszel-I. rendeletek

2.2.1. 44/2001/EK rendelet⁷

Noha a 44/2001/EK rendelet (a továbbiakban: Brüsszel-I. rendelet) a 2015. január 10. után indult ügyekben már nem alkalmazandó, az EU Bírósága 2017-hez képest a 2018. évben eggyel több, összesen kilenc, 2019-ben pedig négy ítéletében értelmezte ezen rendeletet a tagállami bíróságok részéről indított előzetes döntéshozatali eljárások eredményeként. A korábbi joggyakorlathoz hasonlóan az EU Bírósága 2018-ban is – egy kivételével – minden ítéletében a Brüsszel-I. rendelet joghatóságra vonatkozó rendelkezéseit vizsgálta. 2019-ben ehhez képest két olyan ítélet is született, mely a Brüsszel-I. rendelet hatályára, illetve az az alól kivett területek körére vonatkozó rendelkezéseket vette vizsgálódása céljául, emellett foglalkoztak a perfüggőséggel és a végrehajtás témakörével is.

A Brüsszel-I. rendelet *hatályát* illetően a Szekszárdi Járásbíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásában az EU Bírósága kimondta, hogy az olyan eljárás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, amelynek tárgya *de facto* élettársi kapcsolatból származó vagyoni jogviszonyok megszűnése, a Brüsszel-I. rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett ‘polgári és kereskedelmi ügyek’ fogalmába, és ezáltal a rendelet tárgyi hatálya alá tartozik.⁸

A Holland Legfelső Bíróság által indított eljárása zárásaként hozott ítéletében pedig a szintén a Brüsszel-I. rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett ‘polgári és kereskedelmi ügyek’ fogalmába, és ezáltal a rendelet tárgyi hatálya alá tartozónak minősítette az EU Bírósága az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló olyan keresetet, amelynek tárgya a jogellenes károkozásért vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményért való felelősség miatti kártérítési kérelem, ha azt fizetési képtelenségi eljárás keretében a felszámoló indította, és eredményessége esetén az abból származó bevétel a hitelezők vagyonát gyarapítja.⁹

A *különös joghatósági okokkal* összesen négy ítéletében foglalkozott 2018-ban az EU Bírósága.

Három, az EU Bírósága által utóbb egyesített előzetes döntéshozatali eljárásban – német kezdeményezésre – a szerződéses kötelezettség teljesítés helye szerinti különös joghatósági okra vonatkozó rendelkezéseket értelmezték. Ennek keretében az EU Bírósága megállapította, hogy a ‘szerződéssel vagy szerződéses igénnyel kapcsolatos ügy’

⁶ *MC kontra ND* C-827/18. sz. ügyben 2019. május 15-én hozott végzés. (ECLI:EU:C:2019:416)

⁷ A Tanács 44/2001/EK rendelete (2000. december 22.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, HL L 12., 2001. 01. 16., 1–23.

⁸ *Weil Ágnes kontra Gulácsi Géza* C-361/18. sz. ügyben 2019. június 6-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:473)

⁹ *NK, a PI Gerechtsdeurwaarderskantoor BV és PI felszámolója kontra BNP Paribas Fortis NV* C-535/17. sz. ügyben 2019. február 6-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:96)

fogalma kiterjed a légi utasok által a csatlakozó járat jelentős késése esetén a vissza-utasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján az olyan üzemeltető légi fuvarozóval szemben benyújtott kártalanítás iránti keresetre, amely légi fuvarozó az érintett utasnak nem szerződéses partnere. Megállapították továbbá, hogy a szolgáltatás nyújtása esetén a kötelezettség teljesítése helyének meghatározására vonatkozó 5. cikke 1. pontja b) alpontjának második francia bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az nem alkalmazható az olyan, harmadik államban székhellyel rendelkező alperesre, mint az alapeljárás alperese, ugyanakkor a csatlakozó járat e rendelkezések értelmében vett ‘teljesítési helye’ a második járat érkezési pontja, amennyiben a két légi járaton a szállítást két különböző légi fuvarozó végzi, és e csatlakozó járat jelentős késése miatti, a 261/2004 rendelet szerinti kártalanítás iránti keresetet az említett légi járatok közül az első során fellépő zavarra alapítják, amely járatot olyan légi fuvarozó üzemeltetett, amelyik nem szerződéses partnere az érintett utasoknak.¹⁰

Szintén a szerződéses kötelezettség teljesítési helyét vizsgálta az EU Bírósága egy, a Finn Legfelső Bíróság által indított előzetes döntéshozatali eljárásban. E körben a szolgáltatás nyújtásának helye kapcsán azt rögzítették az ítéletben, hogy a Brüsszel-I. rendelet 5. cikke 1. pontja b) alpontjának második francia bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a tagállamok közötti, több szakaszból álló, közbenső megállóhelyeket magában foglaló és különböző szállítóeszközöket igénybe vevő áru fuvarozásra vonatkozó olyan szerződés keretében, mint amely az alapügy tárgyát képezi, e rendelkezés értelmében mind a feladás helye, mind pedig az áru átadásának helye a szolgáltatásnyújtás helyének minősül.¹¹

A jogellenes károkozás esetén alkalmazandó különös joghatósági szabályokat illetően – osztrák kezdeményezésre – kimondta az EU Bírósága, hogy egy olyan helyzetben, mint az alapügyben szereplő, amelyben a befektető az olyan certifikátot kibocsátó bankkal szemben terjeszt elő keresetet károkozásból fakadó igénnyel kapcsolatos felelősség megállapítására az e certifikátra vonatkozó tájékoztatóban szereplő elégtelen információk miatt, amelybe befektetett, e befektető lakóhelyének bíróságai, mint a káresemény bekövetkezésének helye szerinti bíróságok, e rendelkezés értelmében joghatósággal rendelkeznek e kereset elbírálására, amennyiben a hivatkozott kár az említett befektetőnek egy olyan banknál vezetett bankszámláján közvetlenül megvalósuló pénzügyi kárként jelentkezik, amely e bíróságok illetékességi területén található,

¹⁰ *Flightright GmbH kontra Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA* C-274/16. sz., *Roland Becker kontra Hainan Airlines Co. Ltd* C-447/16. sz. és *Mohamed Barkan, Souad Asbai, Assia Barkan, Zakaria Barkan, Nousaiba Barkan kontra Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA* C-448/16. sz. egyesített ügyekben 2018. március 7-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:160)

¹¹ *Zurich Insurance plc és Metso Minerals Oy kontra Abnormal Load Services (International) Ltd* C-88/17. sz. ügyben 2018. július 11-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:558)

és amennyiben ennek a helyzetnek a sajátos körülményei az említett bíróságok joghatóságának elismerése mellett szólnak.¹²

Litvániából érkezett előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelem az EU Bírósághoz, hogy értelmezze a jogellenes károkozásra vonatkozó joghatósági szabályok vonatkozásában a káresemény bekövetkezésének helyét, valamint a fióktelep esetén alkalmazandó különös joghatósági szabályok körében a 'fióktelep működéséből származó jogvita' fogalmát. Ezen eljárásban az EU Bírósága kimondta, hogy a versenyellenes magatartásokkal okozott kár megtérítése iránti kereset keretében az a 'hely[...], ahol a káresemény bekövetkezett', az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló helyzetben többek között a forgalomkiesésben megnyilvánuló elmaradt haszon keletkezésének helyére, vagyis az említett magatartásokkal érintett azon piac helyére vonatkozik, amelyen belül a károsultat állítása szerint e veszteségek érték. Kimondta továbbá, hogy a versenyellenes magatartásokkal okozott kár megtérítése iránti kereset keretében a 'hely[...], ahol a káresemény bekövetkezett' fogalom egyaránt érthető az EUMSZ 101. cikkel ellentétes versenyellenes megállapodás megkötésének helyeként, vagy a kizorító árazás felajánlásának és alkalmazásának helyeként, amennyiben e magatartás az EUMSZ 102. cikk szerinti jogsértésnek minősül. A 'fióktelep [...] működéséből származó jogvita' fogalma kapcsán pedig arra a következtetésre jutott, hogy az kiterjed a kizorító árazás alkalmazásában megnyilvánuló erőfölénnyel való visszaéléssel állítólagosan okozott kár megtérítése iránti keresetre, amennyiben az erőfölényben lévő vállalkozás fióktelepe ténylegesen és jelentős mértékben részt vett e visszaélésszerű magatartásban.¹³

A *fogyasztói szerződések esetén irányadó joghatóság* körében az Osztrák Legfelső Bíróság kezdeményezésére a 'fogyasztó' fogalmát értelmezte az EU Bírósága és megállapította, hogy egy magán Facebook-fiók felhasználó nem veszíti el a Brüsszel-I. rendelet 15. cikke értelmében vett 'fogyasztói' minőségét, ha könyveket publikál, előadásokat tart, honlapokat üzemeltet, adományokat gyűjt és több fogyasztó igényeit is magára engedményeztetni a célból, hogy azokat bíróság előtt érvényesítse. E körben rögzítették továbbá, hogy a Brüsszel-I. rendelet 16. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az nem alkalmazható a fogyasztó olyan keresetére, amely arra irányul, hogy a lakóhelye szerinti bíróság előtt ne csak saját igényeit, hanem az ugyanebben a tagállamban, más tagállamokban vagy harmadik államokban lakóhellyel rendelkező fogyasztók által engedményezett igényeket is érvényesítsen.¹⁴

Olasz kezdeményezésre az EU Bírósága az *egyedi munkaszerződések esetében irányadó joghatósági* szabályokhoz kapcsolódóan a Brüsszel-I. rendelet 20. cikk (2) bekezdése szerinti munkáltatói viszontkeresettel is foglalkozott és arra a következtetésre jutott, hogy a fent hivatkozott bekezdés az alapügybelihez hasonló helyzetben feljogo-

¹² *Helga Löber kontra Barclays Bank PLC* C-304/17. sz. ügyben 2018. szeptember 12-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:701)

¹³ *AB 'flyLAL-Lithuanian Airlines' kontra 'Starptautiskā lidosta »Rīga« VAS' és 'Air Baltic Corporation AS'* C-27/17. sz. ügyben 2018. július 5-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:533)

¹⁴ *Maximilian Schrems kontra Facebook Ireland Limited* C-498/16. sz. ügyben 2018. január 25-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:37)

sítja a munkáltatót arra, hogy a munkavállaló által szabályosan előterjesztett eredeti keresetet elbíráló bírósághoz olyan viszontkeresetet nyújtson be, amely ezen eredeti keresetnek az előterjesztését követő időpontban a munkáltató és a követelés eredeti jogosultja között létrejött engedményezési szerződésen alapul.¹⁵

A *kizárólagos joghatóság* körében a jelen tanulmány által vizsgált időszakban csak a 2018. évben született egyetlen ítélet: az EU Bírósága a társaságok és jogi személyek vonatkozásában alkalmazandó, a Brüsszel-I. rendelet 22. cikk 2. pontja alapján fennálló *kizárólagos joghatóság* körében a Cseh Legfelső Bíróság által indított előzetes döntéshozatali eljárásában kimondta, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló olyan kereset elbírálására, amely egy társaság többségi részvénytulajdonosa által a kisebbségi részvényesek számára a részvényeiknek az említett többségi részvénytulajdonosra való kötelező átruházása esetén fizetendő ellentételezés észszerűségének felülvizsgálatára irányul, az e társaság székhelye szerinti tagállam bíróságai *kizárólagos joghatósággal* rendelkeznek.¹⁶

A *joghatósági megállapodások* kapcsán szintén egy alkalommal vizsgálta meg az EU Bírósága a Brüsszel-I. rendeletet és a joghatósági kikötésre vonatkozó 23. cikk vonatkozásában – francia kezdeményezésre – megállapította, hogy ezt a cikket akként kell értelmezni, hogy a forgalmazó által a beszállítója ellen, az EUMSZ 102. cikk alapján kártérítés iránt indított perben nem kizárt egy, a felek közötti szerződésben foglalt joghatósági kikötés alkalmazása azon egyetlen oknál fogva, hogy e kikötés nem utal kifejezetten a versenyjog megsértése miatt fennálló felelősséggel kapcsolatos jogvitákra. Rögzítették továbbá, hogy a forgalmazó által a beszállítója ellen, az EUMSZ 102. cikk alapján kártérítés iránt indított perben valamely joghatósági kikötés alkalmazása nem függ attól, hogy előzetesen valamely nemzeti vagy európai hatóság megállapította-e versenyjogi jogsértést.¹⁷

A *perfüggőségi* szabályok tekintetében 2019 januárjában – olasz kezdeményezésre indult előzetes döntéshozatali eljárásában – azt rögzítette ítéletében az EU Bírósága, hogy azokat szabályokat úgy kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha az a bíróság, amelyhez később fordultak, tartási kötelezettségekkel kapcsolatos jogvita keretében az említett szabályok megsértésével olyan határozatot hoz, amely jogerőssé válik, e rendelkezésekkel ellentétes, ha azon tagállami bíróságok, amelyek az első bírósághoz fordulás helyeként joghatósággal rendelkeznek, pusztán emiatt megtagadják e határozat elismerését. Konkrétan e jogsértés önmagában nem igazolhatja az említett határozat elismerésének amiatt való megtagadását, hogy az ezen tagállam közrendjével nyilvánvalóan összeegyeztethetetlen.¹⁸

¹⁵ *Petronas Lubricants Italy SpA kontra Livio Guida* C-1/17. sz. ügyben 2018. június 21-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:478)

¹⁶ *E.ON Czech Holding AG kontra Michael Dědouch, Petr Streitberg és Pavel Suda* C-560/16. sz. ügyben 2018. március 7-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:167)

¹⁷ *Apple Sales International, Apple Inc. és Apple retail France EURL kontra MJA, az eBizcuss.com részére kirendelt felszámolóbiztos* C-595/17. sz. ügyben 2018. október 24-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:854)

¹⁸ *Stefano Liberato kontra Luminita Luisa Grigorescu* C-386/17. sz. ügyben 2019. január 16-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:24)

Feltehetőleg a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás fokozatos háttérbe szorításának (eltörlésének) köszönhetően a Brüsszel-I. rendelet *végrehajtásról* szóló rendelkezései kapcsán évek óta nem fejtett ki értelmezői tevékenységet az EU Bírósága, ezért mindenképpen értékesek azok az ítéletei, melyek e témában születtek. 2018-ban a Német Szövetségi Legfelső Bíróság által az előzetes döntéshozatali eljárásban feltett kérdésre az EU Bírósága kimondta, hogy a Brüsszel-I. rendelet 38. cikkével nem ellentétes az, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló, a zár alá vételt elrendelő végzések végrehajtása tekintetében határidő alkalmazását előíró tagállami szabályozást egy más tagállamban elfogadott és a megkeresett tagállamban végrehajthatóvá nyilvánított ilyen végzés esetében alkalmazzák.¹⁹

A Finn Legfelső Bíróság kezdeményezésére indult előzetes döntéshozatali eljárásában a Brüsszel-I. rendeletnek a végrehajthatóság megállapítására irányuló kérelem tárgyában hozott határozat ellen a felek által előterjeszhető jogorvoslatra vonatkozó 43. cikkében található rendelkezéseit értelmezte. E körben megállapította az EU Bírósága, hogy a Brüsszel-I. rendelet 43. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az eljárás lefolytatásának engedélyezésére vonatkozó olyan eljárás, amelyben egyrészt a fellebbviteli bíróság az említett engedély megadásáról az elsőfokú határozat, az elé terjesztett fellebbezés, az alperes esetleges észrevételei és szükség esetén az iratanyag egyéb információi alapján határoz, valamint másrészt az eljárás lefolytatására vonatkozó engedélyt meg kell adni többek között abban az esetben, ha a szóban forgó határozat helyességét érintően kételyek állnak fenn, ha e határozat helyessége az eljárás engedélyezése nélkül nem értékelhető, vagy ha az eljárás lefolytatásának engedélyezéséhez más fontos indok kapcsolódik. Ezen gondolatmenet mentén rögzítette továbbá ítéletében az EU Bírósága, hogy a Brüsszel-I. rendelet 43. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes a végrehajthatóság megállapítására irányuló kérelem tárgyában hozott határozat elleni jogorvoslati kérelem vizsgálatára irányuló olyan eljárás, amelyben nem követelmény, hogy az említett jogorvoslati kérelem kedvező elbírálása esetén az alperest előzetesen meghallgassák.²⁰

A Brüsszel-I. rendelet 54. cikkét pedig, miszerint a határozathozatal helye szerinti tagállam bírósága vagy hatáskörrel rendelkező hatósága bármely érdekelt fél kérelmére a rendelet V. mellékletében szereplő formanyomtatványnak megfelelő tanúsítványt bocsát ki, akként értelmezte 2019-ben az EU Bírósága a Szekszárdi Járásbíróság által indított, a Brüsszel-I. rendelet hatályára vonatkozó joggyakorlata kapcsán már említett ügyben, hogy az olyan tagállami bíróságnak, amelyhez az eredetileg eljáró bíróság által meghozott határozat végrehajthatóságát igazoló tanúsítvány kiállítása iránti kérelmet nyújtottak be, az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben, amelyben a végrehajtandó határozatot meghozó bíróság e határozat elfogadásakor nem határozott e

¹⁹ *Società Immobiliare Al Bosco Srl által indított eljárás* C-379/17. sz. ügyben 2018. október 4-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:806)

²⁰ *ML kontra Aktiva Finants OÜ* C-433/18. sz. ügyben 2019. december 12-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:1074)

rendelet alkalmazhatóságáról, meg kell vizsgálnia, hogy a jogvita a Brüsszel-I. rendelet hatálya alá tartozik-e.²¹

2.2.2. 1215/2012/EU rendelet²²

Az 1215/2012/EU rendelet (a továbbiakban: Brüsszel-IA. rendelet) – ahogy egyre szélesebb körben alkalmazzák – egyre többször kerül az EU Bírósága elé: míg 2017 előtt csak egy-egy ítélet született ezen jogforrással kapcsolatban, addig 2017-ben öt, 2018-ban hat, 2019-ben pedig már tizenöt ítélet. A növekvő tendencia valamelyest meglepő, hiszen a várakozásokkal ellentétben ezidáig nem látszik ezen növekedéssel azonos mértékben csökkenni a Brüsszel-I. rendelet értelmezése tárgyában hozott ítéletek száma sem, másrészt pedig az európai jogalkotók a Brüsszel-IA. rendelet megalkotása során igyekeztek a Brüsszeli Egyezmény, illetve a Brüsszel-I. rendelet vívmányait, az alkalmazásuk kapcsán kialakult joggyakorlatot a rendelet részévé tenni, azaz a Brüsszel-IA. rendelet egy relatíve jól kimunkált, sok-sok rendelkezése tekintetében az EU Bírósága által korábban több alkalommal értelmezett jogforrás volt már a hatálybalépése időpontjában. A 2018-ban és 2019-ben megszületett ítéletek ennek ellenére a Brüsszel-IA. rendelet hatályát, valamint a joghatóságra vonatkozó szabályait érintették főként, melyek valóban kevés változtatáson estek át a korábbi szabályozáshoz képest a Brüsszel-IA. rendelet hatálybalépésével.

A Brüsszel-IA. rendelet *hatályát* illetően az EU Bírósága 2018-ban összesen egy alkalommal hozott döntést: a hatály alól kivett területekkel foglalkozott az Osztrák Legfelső Bíróság kezdeményezésére. Az EU Bírósága megállapította, hogy nem tartozik a ‘polgári és kereskedelmi ügyek’ körébe az olyan jogvita, mint amelyről az alapügyben szó van, amely a valamely tagállam által kibocsátott kötvényeket megszerző természetes személy által e tagállam ellen indított, arra irányuló keresetre vonatkozik, hogy vitassa az említett kötvények alacsonyabb értékű kötvényekre történő olyan cseréjét, amelyre a nemzeti jogalkotó által kivételes körülmények között elfogadott törvény e természetes személyt kötelezi, amely törvény alapján e feltételeket egyoldalúan és visszaható hatállyal módosították egy olyan kollektív fellépési záradék bevezetésével, amely lehetővé tette az érintett kötvények tulajdonosainak többsége számára, hogy a kisebbséget e cserére kötelezze.²³

A 2019-ben meghozott ítéletei közül háromban foglalkozott az EU Bírósága a Brüsszel-IA. rendelet hatályával: két alkalommal a ‘polgári és kereskedelmi ügyek’ fogalmát, egy ítéletében pedig a hatály alól kivett területek egyikét értelmezte.

Az EU Bíróság – osztrák kezdeményezésre – megállapította, hogy a Brüsszel-IA. rendelet hatálya alá tartozik a szabadság idejére járó munkabért fedező járulékok alkot-

²¹ *Weil Ágnes kontra Gulácsi Géza* C-361/18. sz. ügyben 2019. június 6-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:473)

²² Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, HL L 351., 2012. 12. 20., 1–32.

²³ *Hellenische Republik kontra Leo Kuhn* C-308/17. sz. ügyben 2018. november 15-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:911)

ta, valamely köztestületet megillető tartozás megfizetése iránti olyan kereset, amelyet valamely munkáltatóval szemben munkavállalóknak a szokásos munkavégzési helyüktől eltérő tagállamba való kiküldése vagy e tagállamban munkavállalók rendelkezésre bocsátása alapján, vagy e tagállamon kívüli székhellyel rendelkező munkáltatóval szemben az említett tagállamban szokásos munkavégzési hellyel rendelkező munkavállalók foglalkoztatása alapján indítanak, amennyiben az ilyen kereset megindításának feltételei nem térnek el az általános jogi szabályoktól, és különösen nem zárják ki az eljáró bíróság számára az említett tartozás meghatározásának alapjául szolgáló adatok megalapozottsága ellenőrzésének lehetőségét, amit a kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni.²⁴

Egy belga elsőfokú bíróság kezdeményezésére pedig az ügyvédi kamarai tagdíj megfizetésének kötelezettsége kapcsán vizsgálta az EU Bírósága a Brüsszel-IA. rendelet hatálya alá való tartozást. E körben arra a következtetésre jutott, hogy valamely ügyvédnek a tagsága szerinti ügyvédi kamarát megillető éves kamarai tagdíj megfizetésére vonatkozó kötelezettségével kapcsolatos jogvita csak azzal a feltétellel tartozik a Brüsszel-IA. rendelet hatálya alá, ha ez a kamara, amikor az ügyvédtől e kötelezettség teljesítését kéri, az alkalmazandó nemzeti jog értelmében véve nem közhatalmat gyakorol, aminek vizsgálata azonban a kérdést előterjesztő bíróság feladata.²⁵

A jogalkotó a Brüsszel-IA. rendelet hatálya alól az 1. cikkének (2) bekezdésében kizárta a csődeljárást, a kényszeregyezséget és hasonló eljárásokat. Ezen kizárt területek pontos tartalmát értelmezve úgy döntött – a Bécsből érkezett előzetes döntéshozatalra irányuló kérelem nyomán – az EU Bírósága, hogy a Brüsszel-IA. rendelet hatálya alól ki van zárva az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló, követelések fennállásának abból a célból történő megállapítása iránt indított kereset, hogy azokat fizetési képtelenségi eljárás keretében nyilvántartásba vegyék.²⁶

A joghatóság körében a különös joghatóságra, a biztosítási ügyekre irányadó joghatóságra, a fogyasztói szerződése esetén alkalmazandó joghatóságra, a kizárólagos joghatóságra, valamint a megállapodásos joghatóságra vonatkozó, illetve az alperes perbe bocsátkozásán alapuló joghatósági szabályokat értelmezte az EU Bírósága 2018-ban és 2019-ben.

A *különös joghatósági* szabályok értelmezése keretében a szerződéssel kapcsolatos joghatóság vonatkozásában összesen hat alkalommal, míg a jogellenes károkozással kapcsolatos joghatóság, a fióktelep joghatósága, illetve a viszontkeresetekre irányadó joghatóság vonatkozásában egy-egy alkalommal hozott ítéletet a tagállamok bíróságai által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárások lezárásaként az EU Bírósága.

A 'szerződés' fogalmát illetően egyetlen ítéletében fejtett ki értelmezést az EU Bírósága: a már a Brüsszel-IA. rendelet hatálya körében említett, egy belga elsőfokú bí-

²⁴ *BUAK Bauarbeiter-Urlaubs- u. Abfertigungskasse kontra Gradbeništvo Korana d.o.o.* C-579/17. sz. ügyben 2019. február 28-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:162)

²⁵ *Ordre des avocats du barreau de Dinant kontra JN* C-421/18. sz. ügyben 2019. december 5-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:1053)

²⁶ *Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad kontra az Alpine Bau GmbH felszámolójaként eljáró Stephan Riel* C-47/18. sz. ügyben 2019. szeptember 18-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:754)

róság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásában arra a megállapításra jutott, hogy valamely ügyvédi kamara azon keresete, amelynek tárgya e kamara egyik tagjának a kamarát megillető és alapvetően a szolgáltatások – így a biztosítási szolgáltatások – finanszírozását szolgáló, éves kamarai tagdíj megfizetésére való kötelezése az e rendelkezés értelmében vett ‘szerződéssel’ kapcsolatos keresetnek minősül, amennyiben ezek a járulékok az ügyvédi kamara által a tagjai részére nyújtott és az érintett tag által szabadon vállalt szolgáltatások ellenértékének tekintendők, amelyek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.²⁷

A ‘szerződéssel kapcsolatos ügy’ fogalmát lengyel kezdeményezésre pontosította 2018-ban az EU Bírósága, amikor megállapította, hogy a Brüsszel-IA. rendelet 7. cikke 1. pontjának a) alpontjában előírt joghatósági szabály hatálya alá tartozik az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben az *actio pauliana*, amellyel a szerződésből eredő hitelezői követelés jogosultja azon cselekmény vele szembeni hatálytalanságának megállapítását kéri, amely jogait tekintve állítólagosan hátrányos, és amellyel adósa egy vagyontárgyat harmadik személyre ruházott át.²⁸

A ‘szerződéssel kapcsolatos ügy’ fogalmát 2019-ben is vizsgálta az EU Bírósága: ez alkalommal az előzetes döntéshozatali eljárást Bulgáriából kezdeményezték. Ítéletében az EU Bírósága rámutatott, hogy a társasházi tulajdonostársak meghatározott jogok gyakorlása céljából jogszabállyal létrehozott, jogi személyiséggel nem rendelkező közgyűlése által a tagjainak többségi szavazatával elfogadott, azonban a társasház összes tagjára kötelező erejű határozatból eredő fizetési kötelezettséggel kapcsolatos jogvitát a szerződéssel kapcsolatos ügy e rendelkezés értelmében vett fogalmába tartozónak kell tekinteni.²⁹

A Brüsszel-I. rendelet kapcsán már bemutatott, a szerződéses kötelezettség teljesítés helye szerinti különös joghatósági okra vonatkozó rendelkezések értelmezésére – német kezdeményezésre indult – három, az EU Bírósága által utóbb egyesített előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletében az EU Bírósága nem csak a Brüsszel-I. rendelet vonatkozó rendelkezéseit hivatkozta, hanem a Brüsszel-IA. rendelet – megegyező – rendelkezéseit is, ezáltal párhuzamosan értelmezte a Brüsszel-IA. rendelet 7. cikk 1. pontját és a Brüsszel-I. rendelet 5. cikkét.³⁰

A szerződéses kötelezettség teljesítésével kapcsolatos különös joghatóság körében egy Portugáliából érkezett előzetes döntéshozatali eljárásra irányuló kérelem alapján kimondta az EU Bírósága, hogy a Brüsszel-IA. rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében a két eltérő tagállamban székhellyel rendelkező és tevékenységet folytató két

²⁷ *Ordre des avocats du barreau de Dinant kontra JN C-421/18.* sz. ügyben 2019. december 5-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:1053)

²⁸ *Feniks Sp. z o.o. kontra Azteca Products & Services SL C-337/17.* sz. ügyben 2018. október 4-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:805)

²⁹ *Brian Andrew Kerr kontra Pavlo Postnov, Natalia Postnova C-25/18.* sz. ügyben 2019. május 8-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:376)

³⁰ *Flightright GmbH kontra Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA C-274/16.* sz., *Roland Becker kontra Hainan Airlines Co. Ltd C-447/16.* sz. és *Mohamed Barkan, Souad Asbai, Assia Barkan, Zakaria Barkan, Nousaiba Barkan kontra Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA C-448/16.* sz. egyesített ügyekben 2018. március 7-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:160)

társaság által termékeknek valamely olyan harmadik tagállam piacán való forgalmazása tekintetében kötött, értékesítési jog átruházására irányuló szerződés felmondásával kapcsolatos kártérítés iránti kérelem elbírálására, amely harmadik tagállam területén e társaságok egyike sem rendelkezik sem fiókteleppel, sem telephellyel, azon tagállam bírósága rendelkezik joghatósággal, ahol a szolgáltatásnyújtásnak a szerződéses rendelkezésekből következő elsődleges helye, valamint – ilyen rendelkezések hiányában – e szerződés tényleges teljesítésének helye található, és ha a kérdéses hely ezen az alapon nem határozható meg, akkor ahol a szolgáltatás nyújtójának lakóhelye található.³¹

Egy légitársaság járatának késése miatti kártalanítás megfizetésére irányuló perben eljáró római bíróság kezdeményezésére szintén vizsgálta az EU Bírósága a Brüsszel-IA. rendelet szerződéssel kapcsolatos joghatóságra vonatkozó szabályait, de egyúttal a Brüsszel-IA. rendelet más jogi aktusokhoz való viszonyát is. Ebben az ügyben 2019 novemberében hoztak ítéletet, melyben megállapították, hogy a Brüsszel-IA. rendelet 7. cikkének 1. pontját, 67. cikkét és 71. cikkének (1) bekezdését, valamint a nemzetközi légi szállítás egyes szabályainak egységesítéséről szóló, 1999. május 28-án Montreálban kötött, az Európai Közösség nevében a 2001. április 5-i 2001/539/EK tanácsi határozattal jóváhagyott egyezmény 33. cikkét akként kell értelmezni, hogy a visszatúratott beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése [helyesen: jelentős késése] esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben előírt egységesített átalánydíjnyek tiszteletben tartásának biztosítására és az ezen Egyezmény hatálya alá tartozó további kár megtérítésére irányuló kereset alapján eljáró tagállami bíróságnak az első kereseti kérelem esetében az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 1. pontjára, a második kereseti kérelem esetében pedig az említett Egyezmény 33. cikkére tekintettel kell értékelnie joghatóságát.³²

A Győri Ítéletábra által 2018-ban kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásában az EU Bírósága 'a káresemény bekövetkezésének helyét' illetően arra a következtetésre jutott a 2019 júliusában meghozott ítéletében, hogy az EUMSZ 101. cikk szerinti, különösen a tehergépjárművek árazására és nettó áremeléseire vonatkozó összehangolt megállapodásokból álló jogsértés által okozott kár megtérítése iránti kereset keretében a 'káresemény bekövetkezése helyének' az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben a jogsértéssel érintett piac helye tekintendő, vagyis ahol a torzított piaci árakat alkalmazták, és ahol a károsult állítása szerint a kár bekövetkezett, még akkor is, ha a kereset a szóban forgó kartell olyan résztvevője ellen irányul, akivel a károsult nem létesített szerződéses jogviszonyt.³³

³¹ *Saey Home & Garden NV/SA kontra Lusavouga-Máquinas e Acessórios Industriais SA* C-64/17. sz. ügyben hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:173)

³² *Adriano Guaitoli, Concepción Casan Rodríguez, Alessandro Celano Tomassoni, Antonia Cirilli, Lucia Cortini, Mario Giuli, Patrizia Padroni kontra easyJet Airline Co. Ltd* C-213/18. sz. ügyben 2019. november 7-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:927)

³³ *Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. kontra DAF Trucks NV* C-451/18. sz. ügyben 2019. július 29-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:635)

Egy spanyol kereskedelmi bíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásában az EU Bírósága szintén egy légitársaság járatának késése miatti kártalanítás megfizetésére irányuló perben segített a Brüsszel-IA. rendelet egyes rendelkezéseit értelmezni: e körben a fióktelep joghatóságával foglalkozott és megállapította, hogy amiatt, hogy egy másik tagállam területén letelepedett légitársaság az eljáró bíróság illetékességi területén fiókteleppel rendelkezik, valamely tagállam bírósága nem rendelkezik joghatósággal a visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú [helyesen: jelentős] késése esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról, és a 295/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezésétől szóló, 2004. február 11-i 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 7. cikke alapján előterjesztett és e légitársaság elleni kártalanítási keresetre vonatkozó jogvita elbírálására, hacsak e fióktelep részt nem vett a társaság és az érintett utas közötti jogviszonyban.³⁴

Az EU Bírósága a Tatabányai Törvényszék által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban a különös joghatóságon belül vizsgálta eredeti kereset alapjául szolgáló tényálláson, illetve szerződésen alapuló vagy nem ezeken alapuló viszontkeresetre vonatkozó joghatósági szabályokat is. E körben 2018-ban megállapították, hogy a Brüsszel-IA. rendelet 8. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az – nem kizárólagos jelleggel – alkalmazandó egy olyan helyzetben, amelyben a bíróság előtt, amely joghatósággal rendelkezik a felperes személyiségi jogainak annak okán történő állítólagos megsértésének elbírálására, hogy róla a hozzájárulása nélkül fényképek és videofelvételek készültek, az alperes viszontkeresetet indít jogellenes károkozás, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmény vagy ilyen cselekményből fakadó igény alapján, konkrétan az eredeti kereset tárgyát képező szellemi alkotás korlátozása miatt, amennyiben e viszontkereset elbírálása megkívánja, hogy e bíróság értékelje azon tényállás jogszerűségét vagy jogellenességét, amelyre a felperes a saját követeléseit alapítja.³⁵

A *biztosítási ügyekben irányadó joghatósági szabályok* esetében a személyi hatályt, azon belül is a 'károsult' fogalmát vizsgálta az EU Bírósága lengyel kezdeményezésre és a 2018-ban kelt ítéletében rögzítette, hogy a Brüsszel-IA. rendelet 13. cikkének (2) bekezdését, összefüggésben a rendelet 11. cikke (1) bekezdésének b) pontjával, akként kell értelmezni, hogy olyan természetes személy, akinek szakmai tevékenysége többek között kártérítési követelések biztosítóktól való behajtásából áll, és aki egy közlekedési baleset károsultjával kötött, követelésre vonatkozó engedményezési szerződés alapján indíthat pert e baleset okozója felelősségbiztosítójával szemben, amely biztosítónak a károsult lakóhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban van a székhelye, nem hivatkozhat e rendelkezésre ezen utóbbi tagállam bírósága előtt.³⁶

³⁴ *ZX kontra Ryanair* DAC C-464/18. sz. ügyben 2019. április 11-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:311)

³⁵ *Éva Nohartová kontra Sámson József Boldizsár* C-306/17. sz. ügyben 2018. május 31-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:360)

³⁶ *Pawel Hofsoe kontra LVM Landwirtschaftlicher Versicherungsverein Münster AG z siedzibq w Münster* C-106/17. sz. ügyben 2018. január 31-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:50)

A Brüsszel-IA. rendelet *fogyasztói szerződések esetén alkalmazandó joghatósági szabályait* 2018-ban nem értelmezte az EU Bírósága, 2019-ben ellenben két alkalommal tette ezt: cseh és horvát kezdeményezésre. Az EU Bíróságának ezen döntései mindenképpen kiemelten kezelendők, hiszen a ‘fogyasztó’ fogalmának értelmezésére tettek bennük kísérletet.

Az EU Bírósága ítéletében – a horvát kezdeményezésre indult előzetes döntéshozatali eljárás lezárásaként – kimondta, hogy nem minősülhet a Brüsszel-IA. rendelet 17. cikkének (1) bekezdése értelmében ‘fogyasztónak’ az az adós, aki a lakóhelyéül szolgáló ingatlanán főként turistaszállás-adói szolgáltatás nyújtása céljából végzendő felújítási munkák céljából kötött hitelszerződést, kivéve ha azon művelet körülményeinek összessége fényében, amely céljából a szerződés létrejött, e szerződésnek e szakmai tevékenységgel való kapcsolata olyan csekély, hogy nyilvánvalóan kítűnik, hogy az említett szerződés alapvetően magáncélokra irányul, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.³⁷

A Cseh Legfelső Bíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásában az EU Bírósága megállapította, hogy az olyan természetes személy, aki egy brókercéggel kötött, az árfolyam-különbözeti szerződésekhez hasonló szerződés alapján a FOREX (Foreign Exchange) nemzetközi devizapiacon ügyleteket hajt végre e bróker cég közvetítésével, e rendelkezés értelmében ‘fogyasztónak’ minősül, ha e szerződéskötés nem tartozik e személy szakmai tevékenységébe, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia. E minősítés szempontjából egyrészt főszabály szerint önmagukban irrelevánsak az olyan tényezők, mint például az árfolyam-különbözeti szerződésekhez hasonló szerződések alapján végrehajtott ügyletek értéke, az ilyen szerződések megkötéséhez kapcsolódó, pénzügyi veszteségre vonatkozó kockázatok mértéke, az említett személynek a pénzügyi eszközök területén fennálló esetleges ismeretei vagy szakértelme, vagy az ilyen ügyletek keretében tanúsított aktív magatartása, és másrészt főszabály szerint önmagában irreleváns az, hogy a pénzügyi eszközök nem tartoznak a Róma I. rendelet 6. cikkének hatálya alá, illetve az, hogy e személy a pénzügyi eszközök piacairól, a 85/611/EGK és a 93/6/EGK tanácsi irányelv, és a 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 93/22/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 21-i 2004/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikke (1) bekezdésének 12. pontja értelmében vett ‘lakossági ügyfélnek’ minősül.³⁸

A *kizárólagos joghatóság* körében szintén két döntést hozott az EU Bírósága a jelen tanulmány által vizsgált időszakban: mindkét döntés 2019-ben született.

A 2019 júliusában hozott ítéletében – osztrák kezdeményezésre – arra a következtetésre jutott, hogy a hitelező által az ingatlan bírósági árveréséből befolyó árbevétel felszámolásának vitatása érdekében benyújtott kereset, amely annak megállapítására irányul, hogy egyrészt a követelés egy párhuzamos követeléssel szembeni beszámítás miatt már

³⁷ *Anica Milivojević kontra Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg eGen* C-630/17. sz. ügyben 2019. február 14-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:123)

³⁸ *Jana Petruchová kontra FIBO Group Holdings Limited* C-208/18. sz. ügyben 2019. október 3-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:825)

nem áll fenn, másrészt hogy a párhuzamos követelés teljesítését biztosító dologi biztosíték nem érvényesíthető, nem tartozik az ingatlan fekvése szerinti tagállam bíróságainak vagy a végrehajtás helye szerinti bíróságoknak a kizárólagos joghatósága alá.³⁹

A fogyasztói szerződések esetén alkalmazandó joghatóságra vonatkozó ítéletek körében már említett, Horvátországból kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban az EU Bírósága a Brüsszel-IA. rendelet kizárólagos joghatóságra vonatkozó szabályaival is foglalkozott és ebben az ítéletében megállapította, hogy a Brüsszel-IA. rendelet 24. cikke 1. pontjának első bekezdésének értelmében ‘ingatlanon fennálló dologi joggal’ kapcsolatos keresetnek minősül egy ingatlant terhelő jelzálogjognak az ingatlan-nyilvántartásból való törlése iránti kereset, de nem tartozik e fogalom alá egy hitelszerződés és az e szerződésből eredő követelés biztosítékául szolgáló jelzálogjog alapítására vonatkozó közjegyzői okirat semmisségének megállapítása iránti kereset.⁴⁰

A Brüsszel-IA. rendelet *joghatósági megállapodásra* vonatkozó szabályait értelmezve összesen két ítéletet hozott az EU Bírósága a vizsgált időszakban.

2018-ban a joghatósági kikötés fennállásával is foglalkozott az EU Bírósága a szerződéses kötelezettség teljesítésével kapcsolatos különös joghatóság körében már ismertetett, portugál kezdeményezésre indult előzetes döntéshozatali eljárás eredményeként megszületett ítéletében. Ennek kapcsán az EU Bírósága megállapította, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatokra is figyelemmel – a valamilyik szerződő fél által kiállított számlákon említett általános értékesítési feltételekben szereplő, az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló joghatósági kikötés nem felel meg a Brüsszel-IA. rendelet 25. cikk (1) bekezdésében rögzített követelményeknek.⁴¹

2019-ben az EU Bírósága leszögezte a fogyasztói szerződések esetén alkalmazandó joghatóságra, valamint a kizárólagos joghatóságra vonatkozó ítéletek körében is már említett, horvát kezdeményezésre indult előzetes döntéshozatali eljárásában, hogy a Brüsszel-I. rendelet általános joghatóságra vonatkozó 4. cikkének (1) bekezdésével és a joghatósági megállapodásra vonatkozó 25. cikkével is ellentétes az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló tagállami szabályozás, amely a Brüsszel-IA. rendelet hatálya alá tartozó, nemzetközi jellemzőkkel rendelkező hitelszerződésekkel kapcsolatos jogvitákban lehetővé teszi az adós számára, hogy az e tagállam illetékes hatóságai által e tevékenységnek a tagállam területén való gyakorlása céljából kibocsátott engedély nélküli hitelező ellen akár azon állam bíróságai előtt indítson keresetet, ahol a hitelező székhelye található, akár az adós saját lakóhelye, illetve székhelye szerinti bíróságok előtt, míg az említett hitelező által az adós ellen indított kereset elbírálására vonatkozó joghatóságot fenntartja azon állam bíróságainak, amelynek területén az adós lakóhely-

³⁹ *Norbert Reitbauer, Dolinschek GmbH, B. T. S. Trendfloor Raumausstattungs-GmbH, Elektronunternehmen K. Maschke GmbH, Klaus Egger, Architekt DI Klaus Egger Ziviltechniker GmbH kontra Enrico Casamassima* C-722/17. sz. ügyben 2019. július 10-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:577)

⁴⁰ *Anica Milivojević kontra Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg eGen* C-630/17. sz. ügyben 2019. február 14-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:123)

⁴¹ *Saey Home & Garden NV/SA kontra Lusavouga-Máquinas e Acessórios Industriais SA* C-64/17. sz. ügyben hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:173)

lyel vagy székhellyel rendelkezik, függetlenül attól, hogy ez utóbbi fogyasztó vagy eladó/szolgáltató.⁴²

A Brüsszel-IA. rendeletnek az *alperes perbe bocsátkozásán alapuló joghatóságot* szabályozó rendelkezéseinek alkalmazhatóságát két döntésében is vizsgálta az EU Bírósága: mindkét döntés 2019-ben született. Érdekessége a két döntésnek, hogy az előzetes döntéshozatali eljárásokat mindkét esetben ugyanaz a spanyol kereskedelmi bíróság indította és a két döntés szinte szó szerint megegyezik. Az EU Bírósága ugyanis döntéseiben megállapította, hogy a Brüsszel-IA. rendeletnek az *alperes perbe bocsátkozásán alapuló joghatóságot* szabályozó 26. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés nem alkalmazható olyan esetben, mint amely az alapügy tárgyát képezi, és amelyben az *alperes* nem terjesztett elő észrevételeket, vagy nem jelent meg.⁴³

A Brüsszel-IA. rendelet *perfüggőségre* vonatkozó rendelkezéseit összesen egy alkalommal – 2019-ben – értelmezte az EU Bírósága a jelen tanulmány által vizsgált időszakban. A *perfüggőséget* szabályozó 29. cikk kapcsán – a hatálynál már említett, bécsi kezdeményezésre indult előzetes döntéshozatali eljárásban született – ítéletében az EU Bírósága kimondta, hogy a Brüsszel-IA. rendelet 29. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azt még analógia útján sem lehet alkalmazni az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló olyan keresetre, amely ki van zárva a Brüsszel-IA. rendelet hatálya alól, viszont amely a fizetésképtelenségi eljárásról szóló rendelet hatálya alá tartozik.⁴⁴

A Brüsszel-IA. rendeletnek a határozatok elismerésére vonatkozó szabályait sem 2018-ban, sem 2019-ben nem értelmezte az EU Bírósága. A *végrehajtást* illetően is összesen egy ítélet született ebben az időszakban: a Brüsszel-IA. rendelet 53. cikkét vették górcső alá, mely a határozatok végrehajthatóságát igazoló tanúsítvány kiállítását részletezi. Ennek kapcsán az EU Bírósága – az olasz kezdeményezésre indult – előzetes döntéshozatali eljárásában megállapította, hogy a Brüsszel-IA. rendelet 53. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy valamely jogerős határozat tekintetében az ezen 53. cikkben előírt tanúsítvány kiállítása iránti kérelem tárgyában eredetileg eljáró bíróság hivatalból vizsgálhassa, hogy a Brüsszel-IA. rendelet II. fejezetének 4. szakaszában foglalt, azaz a fogyasztói szerződések esetén irányadó joghatóságra vonatkozó rendelkezések megsértették-e, annak érdekében, hogy tájékoztassa a fogyasztót az esetlegesen megállapított jogsértésről, és lehetővé tegye számára, hogy az ügy teljes ismeretében értékelje a Brüsszel-IA. rendelet 45. cikkében előírt jogorvoslat igénybevételének lehetőségét.⁴⁵

⁴² *Anica Milivojević kontra Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg eGen* C-630/17. sz. ügyben 2019. február 14-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:123)

⁴³ *ZX kontra Ryanair* DAC C-464/18. sz. ügyben 2019. április 11-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:311); *OD kontra Ryanair* DAC C-646/18. sz. ügyben 2019. április 11-én hozott végzés. (ECLI:EU:C:2019:330)

⁴⁴ *Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad kontra az Alpine Bau GmbH felszámolójaként eljáró Stephan Riel* C-47/18. sz. ügyben 2019. szeptember 18-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:754)

⁴⁵ *Alessandro Salvini kontra Anna Maria Fiermonte* C-347/18. sz. ügyben 2019. szeptember 4-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:661)

2.3. A nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendelet⁴⁶

A nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendeletet 2018-ban egyetlen alkalommal kényszerült értelmezni az EU Bírósága: egy észti körzeti bíróság által indított előzetes döntéshozatali eljárásban a nem vitatott követelésekre vonatkozó minimumszabályokkal összefüggésben kimondta, hogy az a bírósági határozat, amelyet anélkül hoztak meg, hogy az adóst tájékoztatták volna azon bíróság címéről, amelyhez a választ kell intézni, vagy amely előtt meg kell jelenni, illetve amely előtt adott esetben az említett határozattal szemben jogorvoslással lehet élni, nem hitelesíthető európai végrehajtható okiratként.⁴⁷

2019-ben szintén egy alkalommal vizsgálta ítéletében az EU Bírósága a nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendeletet: egy cseh járásbíróság kezdeményezésére az európai végrehajtható okirat vonatkozásában lefektette, hogy amennyiben a bíróság számára lehetetlennek bizonyul az alperes tartózkodási helyének megállapítása, a követelésre vonatkozó bírósági határozat – amelyet olyan tárgyalást követően hoztak, amelyen sem az alperes, sem pedig az eljárás lefolytatása érdekében kijelölt ügygondnok nem jelent meg – nem ismerhető el európai végrehajtható okiratként.⁴⁸

2.4. Róma I. rendelet⁴⁹

2018-ban nem értelmezte az EU Bírósága a Róma I. rendelet rendelkezéseit, míg 2019-ben három alkalommal is sor került erre.

Az Osztrák Legfelső Bíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban az EU Bírósága a Róma I. rendelet hatálya alól kivett területeket, valamint a fogyasztói szerződésekre vonatkozó rendelkezéseket vette górcső alá és megállapította, hogy Róma I. rendelet hatálya alól nincsenek kizárva az olyan szerződéses kötelezettségek, mint amelyekről az alapügyben szó van, s amelyek olyan vagyongazdálkodási szerződésből erednek, amelynek tárgya betéti társaságban fennálló részesedés kezelése. A Róma I. rendelet fogyasztói szerződésekre vonatkozó szabályok alkalmazhatóságát kizáró 6. cikk (4) bekezdése kapcsán pedig leszögezte, hogy az e rendelkezésekben előírt kizártság nem terjed ki az olyan vagyongazdálkodási szerződésre, amely keretében a szolgáltatásokat a fogyasztó számára távolról, egy másik ország területéről a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti országban nyújtják. Emellett megállapította az EU Bírósága, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a vállalkozó és a fogyasztó között kötött, kültagi részesedés

⁴⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete (2004. április 21.) a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról, HL L 143., 2004. 04. 30., 15–39.

⁴⁷ *Collect Inkasso OÜ, ITM Inkasso OÜ és Bigbank AS kontra Rain Aint, Lauri Palm, Raiko Oikimus, Egle Noor és Artjom Konjarov* C-289/17. sz. ügyben 2018. február 28-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:133)

⁴⁸ *RD kontra SC* C-518/18. sz. ügyben 2019. június 27-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:546)

⁴⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.) HL L 177, 2008. 07. 04., 6–16.

kezelésére irányuló – az alapügyben szóban forgó vagyonkezelési szerződésekhez hasonló – vagyonkezelési szerződésben szereplő olyan kikötés, amelyet egyedileg nem tárgyaltak meg, és amely értelmében a betéti társaság székhelye szerinti tagállam joga alkalmazandó, e rendelkezés értelmében tisztességtelen akkor, ha megtéveszti e fogyasztót azáltal, hogy azt a benyomást kelti benne, hogy a szerződésre kizárólag e tagállam joga az irányadó, anélkül hogy tájékoztatná a fogyasztót arról, hogy a Róma I. rendelet 6. cikkének (2) bekezdése értelmében részeseül az azon nemzeti jog kógens rendelkezései által számára biztosított védelemben is, amely e kikötés hiányában lenne alkalmazandó.⁵⁰

A Brüsszel-IA. rendelet joghatósági szabályai között a ‘szerződéssel kapcsolatos ügy’ fogalmának értelmezése tárgyában – a Bulgáriából kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban – hozott ítéletében az EU Bírósága a ‘szolgáltatási szerződéssel kapcsolatos jogvita’ fogalma kapcsán megállapította, hogy az olyan jogvitát, mint amely az alapügyben szerepel, és amely a társasház tulajdonostársi közgyűlésének határozatból eredő, ezen ingatlan közös részeinek fenntartási költségeire vonatkozó fizetési kötelezettséggel kapcsolatos, az Róma I. rendelet 4. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett szolgáltatási szerződéssel kapcsolatos jogvitának kell tekinteni.⁵¹

Német kezdeményezésre az EU Bírósága a Róma I. rendeletnek a követelések átruházására (engedményezés) vonatkozó 14. cikkét vizsgálta és ennek alapján ítéletében arra a következtetésre jutott, hogy a Róma I. rendelet 14. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az valamely követelés egyetlen hitelező által egymást követő engedményesek részére történő többszörös engedményezése esetén nem jelöli meg közvetlenül vagy analógia útján az engedményezés harmadik személyekkel szembeni joghatásaira vonatkozóan alkalmazandó jogot.⁵²

2.5. Róma II. rendelet⁵³

A 2017 szeptemberében hozott ítélete után 2019. január utolsó napján hozta meg a következő – és 2019-ben az egyetlen – ítéletét az EU Bírósága, melyben a Róma II. rendelet ‘Elsőbbséget élvező kötelező rendelkezések’ címet viselő 16. cikkét, valamint ‘A közösségi jog egyéb rendelkezéseivel való kapcsolat’ címet viselő 27. cikkét értelmezte. E körben az EU Bírósága kijelentette, hogy az olyan, az alapügyben szereplőhöz hasonló nemzeti rendelkezés, amely előírja, hogy a balesetből eredő károk megtérítése iránti kereset elévülési ideje három év, nem tekinthető a Róma II. rendelet 16. cikke értelmében vett elsőbbséget élvező kötelező rendelkezésnek, hacsak az eljáró nemzeti bíróság

⁵⁰ *Verein für Konsumenteninformation kontra TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG* C-272/18. sz. ügyben 2019. október 3-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:827)

⁵¹ *Brian Andrew Kerr kontra Pavlo Postnov, Natalia Postnova* C-25/18. sz. ügyben 2019. május 8-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:376)

⁵² *BGL BNP Paribas SA kontra TeamBank AG Nürnberg* C-548/18. sz. ügyben 2019. október 9-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:848)

⁵³ Az Európai Parlament és a Tanács 864/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról (Róma II.), HL L 199., 2007. 07. 31., 40–49.

a 16. cikk szövegének, általános rendszerének, célkitűzéseinek, valamint elfogadása körülményeinek részletes elemzése alapján azt nem állapítja meg, hogy az olyan jelentőséggel bír a nemzeti jogrendben, amely igazolja a Róma II. rendelet 4. cikke alapján meghatározott alkalmazandó jogtól való eltérést. Emellett leszögezték, hogy a Róma II. rendelet 27. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a nemzeti jogba átültetett 28. cikke nem minősül a Róma II. rendelet 27. cikke értelmében a szerződésen kívüli kötelmek tekintetében irányadó kollíziós szabályokat előíró uniós jogi rendelkezésnek.⁵⁴

2.6. A fizetésképtelenségi eljárásról szóló rendelet⁵⁵

A fizetésképtelenségi eljárásról szóló rendelete kapcsán az EU Bírósága 2017-ben és 2018-ban kettő-kettő, 2019-ben pedig három döntést hozott: vizsgálták joghatóság kérdését, az alkalmazandó jogot, a fizetésképtelenségi eljárásoknak a folyamatban lévő peres eljárásokra gyakorolt hatására vonatkozó szabályok körében a ‘folyamatban lévő eljárás’ fogalmát, valamint értelmezték az egyéb határozatok elismerésére, illetve a fizetésképtelenségi eljárásban bejelentett követelés tartalmára vonatkozó szabályokat.

Bolgár kezdeményezésre az EU Bírósága a fizetésképtelenségi rendelet 3. cikkének (1) bekezdése kapcsán kimondta, hogy azt úgy kell értelmezni, hogy a fizetésképtelenségi eljárás megindításának helye szerinti tagállam bíróságainak az arra vonatkozó joghatósága, hogy elbíráljanak a fizetésképtelenségre alapított, olyan megtámadási keresetet, amelyet egy más tagállamban létesítő okirat szerinti székhellyel vagy lakóhely-lyel rendelkező alperes ellen indítottak, kizárólagos joghatóságnak minősül.⁵⁶

A Svéd Legfelső Bíróság által indított előzetes döntéshozatali eljárásban az alkalmazandó jog tekintetében az EU Bírósága megállapította, hogy a fizetésképtelenségi eljárásról szóló rendelet 4. cikke nem alkalmazandó az olyan keresetre, amelyet az egyik tagállamban székhellyel rendelkező, fizetésképtelenségi eljárás alatt álló társaság felszámolója indít az e társasággal szembeni fizetésképtelenségi eljárás megindítása előtt megkötött szerződés teljesítéseképpen szállított áruk ellenértékének megfizetése iránt azon másik szerződő fél társasággal szemben, amely egy másik tagállamban rendelkezik székhellyel.⁵⁷

A Portugál Legfelső Bíróság kezdeményezésére indult előzetes döntéshozatali eljárásban az EU Bírósága a fizetésképtelenségi rendelet 15. cikke szerinti ‘folyamatban lévő eljárás’ fogalmát értelmezte. E körben megállapította, hogy a 15. cikk alkalmazandó a valamely tagállam bírósága előtt folyamatban lévő olyan eljárásra, azaz ‘fo-

⁵⁴ *Agostinho da Silva Martins kontra Dekra Claims Services Portugal SA* C-149/18. sz. ügyben 2019. január 31-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:84)

⁵⁵ A Tanács 1346/2000/EK rendelete (2000. május 29.) a fizetésképtelenségi eljárásról, HL L 160., -2000. 06. 30., 1–18.

⁵⁶ *Wiemer & Trachte GmbH, en liquidation kontra Zhan Oved Tadzher* C-296/17. sz. ügyben 2018. november 14-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:902)

⁵⁷ *CeDe Group kontra KAN sp. z o.o., fizetésképtelenségi eljárás* C-198/18. sz. ügyben 2019. november 2-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:1001)

lyamatban lévőknek’ minősül az az eljárás, amelynek tárgya az adósnak egy szolgáltatásra irányuló szerződés alapján esedékes pénzösszeg megfizetésére, valamint az ugyanezen szerződéses kötelezettség teljesítésének az elmulasztása miatt felmerülő pénzbeli kártérítés megfizetésére való kötelezése, ha ezt az adóst egy más tagállamban megindított fizetéseképtelenségi eljárás keretében fizetéseképtelenségnek nyilvánították, és a fizetéseképtelenség e megállapítása az említett adós teljes vagyonára kiterjed.⁵⁸

A fizetéseképtelenségi eljárásról szóló rendelet joghatóságra, valamint az egyéb határozatok elismerésére vonatkozó rendelkezéseit francia kezdeményezésre értelmezte az EU Bírósága. Ebben a körben rögzítették, hogy azon kereset, amelyet azon tagállam bírósága által kijelölt vagyonfelügyelő indított valamely másik tagállamban fekvő ingatlan értékesítésének és az ezen ingatlanra bejegyzett jelzálognak a hitelezőkkel szemben való hatálytalansága tárgyában, amelynek területén a fizetéseképtelenségi eljárást megindították, az első tagállam bíróságainak kizárólagos joghatósága alá tartozik. Kikötötték azonban, hogy valamely olyan határozat, amellyel az eljárás megindításának helye szerinti tagállam bírósága valamely másik tagállamban való keresetindításra hatalmazza fel a vagyonfelügyelőt, még ha e kereset elbírálására e bíróság rendelkezik is kizárólagos joghatósággal, nem eredményezheti azt, hogy joghatósággal ruházza fel ezen utóbbi tagállam bíróságát.⁵⁹

A Brüsszel-IA. rendelet hatályát, illetve perfüggőségi szabályait értelmező ítéletek között már bemutatott, Bécsből kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban született ítéletében az EU Bírósága a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló rendeletnek a bejelentett követelés tartalmáról szóló 41. cikkét is megvizsgálta és megállapították, hogy azt akként kell értelmezni, hogy valamely fizetéseképtelenségi eljárás keretében a hitelező anélkül is bejelenthet egy követelést, hogy hivatalosan megjelölné e követelés keletkezésének időpontját, amennyiben azon tagállam joga, amelynek területén ezt az eljárást megindították, nem írja elő ezen időpont megjelölésének kötelezettségét, e megjelölés pedig különösebb nehézség nélkül levezethető a 41. cikk szerinti igazoló iratokból, aminek értékelése a hatáskörrel rendelkező, a követelések igazolása tárgyában eljáró hatóság feladata.⁶⁰

2.7. Kézbesítési rendelet⁶¹

A kézbesítési rendelet egyes rendelkezéseinek értelmezésére sem 2018-ban, sem pedig 2019-ben önállóan nem került sor az EU Bírósága előtt. Megjegyzendő azonban, hogy

⁵⁸ *Virgilio Tarragó da Silveira kontra Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group, SA* C-250/17. sz. ügyben 2018. június 6-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:398)

⁵⁹ *UB kontra VA, a Tiger SCI, WZ, UB vagyonfelügyelőjeként eljárva, a Banque patrimoine et immobilier SA* C-493/18. sz. ügyben 2019. december 4-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:1046)

⁶⁰ *Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad kontra az Alpine Bau GmbH felszámolójaként eljáró Stephan Riel* C-47/18. sz. ügyben 2019. szeptember 18-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:754)

⁶¹ Az Európai Parlament és a Tanács 1393/2007/EK rendelete (2007. november 13.) a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről (iratkezelés), és az 1348/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről, HL L 324., 2007. 12. 10., 79–120.

az EU Bírósága az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendeletet értelmező egyetlen, 2018-ban született ítéletében visszautal a kézbesítési rendeletre, azáltal közvetett módon értelmezve azt: az ítélet rendelkezései a logikai sorrend megtartása okán az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendeletre vonatkozó alcím alatt jelennek meg.

2.8. Brüsszel-IIA. rendelet⁶²

A 2018. évben viszonylag sokat foglalkozott az EU Bírósága a Brüsszel-IIA. rendelet egyes rendelkezéseinek értelmezésével, ezt tanúsítja az a hét ítélet, amellyel megpróbálták a nemzeti jogalkalmazók számára iránymutatást adni: az ítéletek mindegyike a szülői felelősség területét érintette. 2019-ben összesen három ítéletében értelmezte az EU Bírósága a Brüsszel-IIA. rendeletet: ezek szintén inkább a szülői felelősség témáját érintették, de házassági ügyekben alkalmazandó általános joghatóság és a perfüggőségi szabályok kapcsán is kaptak jókora segítséget a jogalkalmazók.

A Brüsszel-IIA. rendelet *hatálya*val, azon belül is a láthatási joggal foglalkozott az EU Bírósága bolgár kezdeményezésre és megállapította, hogy a láthatási jog kiterjed a nagyszülőknek az unokáikra vonatkozó láthatási jogára is.⁶³

A *házassági ügyekben alkalmazandó általános joghatóság* vonatkozásában – román kezdeményezésre – kimondta az EU Bírósága, hogy a Brüsszel-IIA. rendelet 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a házasság felbontása iránti kérelem tekintetében, amennyiben a felperes a házastársak közös állampolgársága szerinti tagállam bíróságához fordul – míg e házastársak szokásos tartózkodási helye valamely más tagállamban található –, ennek a rendelkezésnek a b) pontja alapján e bíróság rendelkezik joghatósággal e kérelem elbírálására. Mivel az alperes beleegyezése nincs előírva, nem szükséges annak a vizsgálata, hogy a joghatóság hiányára alapított kifogás alperes általi hivatkozásának hiánya az eljáró bíróság joghatóságával kapcsolatos hallgatolagos beleegyezésnek felel-e meg. Az a körülmény pedig, hogy annak a párnak, amelynek a házassága felbontását kérik, van egy kiskorú gyermeke, nem releváns a házasság felbontása iránti kérelem elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság meghatározása szempontjából. Mivel a házastársak közös állampolgársága szerinti tagállam azon bírósága, amelyhez a felperes fordult, e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében e kérelem elbírálására joghatósággal rendelkezik, e bíróság még a felek erre vonatkozó megállapodásának hiányában sem emelhet a joghatóság hiányára alapított kifogást. Megállapítást nyert továbbá, hogy a Brüsszel-IIA. rendelet joghatósági megállapodásról szóló 12. cikke (1) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy ha a házastársak közös állampolgársága szerinti tagállam azon bírósága, amelyhez a felperes fordult, a Brüsszel-IIA. rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján a

⁶² A Tanács 2201/2003/EK rendelete (2003. november 27.) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről, HL L 338., 2003. 12. 23., 1–29.

⁶³ *Neli Valcheva kontra Georgios Babanarakis* C-335/17. sz. ügyben 2018. május 31-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:359)

házasság felbontására joghatósággal rendelkezik, nem tekinthető úgy, hogy az e 12. cikk (1) bekezdésének b) pontjában előírt, a joghatóság elfogadására vonatkozó feltétel teljesül, amennyiben az eljárás tárgya nem a szülői felelősség, és az alperes nem jelent meg. Ebben a helyzetben a házastársak házassága felbontásának elbírálására joghatósággal rendelkező, eljáró bíróság e 12. cikk (1) bekezdésének b) pontja és a tartási rendelet 3. cikkének d) pontja értelmében nem rendelkezik joghatósággal az érintett gyermek vonatkozásában felmerülő szülői felelősséggel, illetve tartási kötelezettséggel kapcsolatos kérdések elbírálására.⁶⁴

A *szülői felelősség* körében a fent említett román kezdeményezésre indult eljárásában hozott, főként a házassági ügyeket érintő döntésében az EU Bírósága leszögezte, hogy a 'szülői felelősség' fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az magában foglalja többek között a felügyeleti joggal és a gyermek tartózkodási helyével kapcsolatos döntéseket, de nem öleli fel a gyermek felnevelésével és oktatásával összefüggő kiadásokhoz való hozzájárulást, amely a 'tartási kötelezettség' fogalmába és a tartási rendelet hatálya alá tartozik.⁶⁵

A Brüsszel-IIA. rendelet általános *joghatóságra* vonatkozó 8. cikkét két alkalommal értelmezte az EU Bírósága 2018-ban: mindkét esetben a gyermek szokásos tartózkodási helyének pontosabb meghatározása volt a cél. Elsőként egy lengyel kerületi bíróság kérelmére indított előzetes döntéshozatali eljárásban mondta ki, hogy a gyermek Brüsszel-IIA. rendelet szerinti szokásos tartózkodási helye megfelel annak a helynek, ahol tényszerűen az életének a központja van. Egybevágó tények csoportja alapján a nemzeti bíróság feladata azonban annak megállapítása, hogy hol volt e központ a gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó kérelem benyújtásakor. E tekintetben az olyan ügyben, mint amely az alapügy tárgyát képezi, az e bíróság által megállapított tényekre tekintettel az alábbi körülmények összessége meghatározó:

- annak ténye, hogy a gyermek a születése óta a szülei különválásáig általában velük lakott egy adott helyen;
- az a körülmény, amely szerint a házaspár különválása óta a gyermek feletti felügyeleti jogot ténylegesen gyakorló szülő napi szinten továbbra is e helyen tartózkodik vele, és határozatlan időre szóló munkaviszony keretében ott folytatja szakmai tevékenységét, és
- az a tény, hogy a gyermek az említett helyen rendszeres kapcsolatot tart a másik szülőjével, aki továbbra is ugyanezen a helyen tartózkodik.

Ugyanebben az ítéletében rögzítette továbbá, hogy a fentiekkel szemben az olyan ügyben, mint amilyen az alapügyben szerepel, nem tekinthető meghatározó körülménynek:

- a gyermek feletti felügyeleti jogot ténylegesen gyakorló szülő által a szabadságai keretében és az ünnepek alkalmával korábban vele töltött tartózkodások a származási tagállama területén;

⁶⁴ *OF kontra PG C-759/18. sz. ügyben* 2019. október 3-én hozott végzés. (ECLI:EU:C:2019:816)

⁶⁵ Uo.

- a szóban forgó szülő gyökerei, a gyermeknek e tagállamhoz való, ebből következő kulturális kapcsolódásai és az említett tagállamban tartózkodó családdal fennálló kapcsolatai, és
- az említett szülő arra vonatkozó esetleges szándéka, hogy a gyermekkel ugyanezen tagállamban telepedjen le a jövőben.⁶⁶

A gyermek szokásos tartózkodási helyének meghatározását az Egyesült Királyságból érkezett kérelem alapján egy másik előzetes döntéshozatali eljárásban is megvizsgálta az EU Bírósága, ahol azt is kimondták, hogy a gyermeknek fizikailag jelen kell lennie valamely tagállamban ahhoz, hogy olyanak lehessen tekinteni, mint aki Brüsszel-IIA. rendelet 8. cikk (1) bekezdése értelmében az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. Az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló körülmények, feltéve hogy bizonyítást nyernek – így egyrészt az, hogy az apa által az anya sérelmére gyakorolt kényszerítés következtében az anya egy harmadik államban szülte meg gyermeküket, és annak születése óta a gyermekkel együtt ott tartózkodik, másrészt hogy az anya, illetve a gyermek alapvető jogai sérültek –, e tekintetben nem relevánsak.⁶⁷

A gyermek jogellenes elvitele esetében alkalmazandó joghatósági szabályok vonatkozásában is értelmezte az EU Bírósága a gyermek szokásos tartózkodási helyének meghatározását: egy nagyváradi elsőfokú bíróság kezdeményezése alapján indult eljárásban arra a következtetésre jutott, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló ügyben, ahol az egyik szülő a gyermeket jogellenesen a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba viszi, e másik tagállam bíróságai nem rendelkeznek joghatósággal az említett gyermek feletti felügyeleti jogra vagy a gyermek tartásdíjának megállapítására irányuló kérelem elbírálására, amennyiben semmi sem utal arra, hogy a másik szülő elfogadta volna a gyermek elvitelét, illetve hogy ne nyújtott volna be a gyermek visszavitele iránti kérelmet.⁶⁸

Szintén a szülői felelősséggel kapcsolatos joghatósági szabályokat vizsgálta az EU Bírósága abban a görög kezdeményezésre indult előzetes döntéshozatali eljárásban, melyben kimondta, hogy a Brüsszel-IIA. rendelet joghatósági megállapodásról szóló 12. cikke (3) bekezdésének b) pontját akként kell értelmezni, hogy a kérelemnek a gyermek szülei által együttesen, az általuk választott bíróság előtt történő benyújtása e bíróság joghatósága általuk történő egyértelmű elfogadásának minősül. Az az ügyész pedig, aki a szülők által indított eljárásban az alkalmazandó nemzeti jog értelmében teljes jogú félnek minősül, a Brüsszel-IIA. rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontja értelmében az eljárás részes felének minősül. Az e fél részéről a gyermek szüleinek joghatóságra vonatkozó választására vonatkozóan, a bírósághoz fordulás időpontját követően kifejezett kifogása megakadályozza, hogy a joghatóságról való megállapodásnak az eljárás valamennyi részes fele általi elfogadása ezen időpontban elismerhető legyen. Ilyen kifogás hiányában e fél hallgatólagos egyetértése megállapítható, és teljesültnek tekinthető az a feltétel, hogy az eljárás valamennyi részes fele egyértelmű módon elfogadta a bíróságok joghatóságáról való megállapodást a bírósághoz fordulás

⁶⁶ *HR által indított eljárás* C-512/17. sz. ügyben 2018. június 28-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:513)

⁶⁷ *UD kontra XB* C-393/18. PPU. sz. ügyben 2018. október 17-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:835)

⁶⁸ *CV kontra DU* C-85/18. sz. ügyben 2018. április 10-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:220)

időpontjában; és azon körülményből, hogy az örökhatározó tartózkodási helye halálának idején, a hagyaték tárgyát képező vagyonához és a hagyatéki teherhez hasonlóan, a kiválasztott bíróság szerinti másik tagállamban volt, olyan tényezők hiányában, amelyek azt bizonyítanák, hogy a joghatóságról való megállapodás hátrányosan érintheti a gyermek helyzetét, megállapítható, hogy ezen, joghatóságról való megállapodás a gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgálja.⁶⁹

Kettő, mindkét esetben egy-egy román törvényszék által indított előzetes döntéshozatali eljárásban a Brüsszel-IIA. rendelet 15. cikkének alkalmazhatóságát is megvizsgálta az EU Bírósága. A 2018-ban hozott ítéletében e körben arra a következtetésre jutott, hogy nem lehet áttenni az ügyet a tárgyalására alkalmasabb bírósághoz, azaz nem alkalmazandó az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan helyzetben, amikor a Brüsszel-IIA. rendelet 12., illetve 8. cikke értelmében a két megkeresett bíróság érdemben (megállapodás alapján vagy általános) joghatósággal rendelkezik.⁷⁰

Ezen értelmezést továbbgondolva, a 2019 nyarán hozott ítéletében megállapította az EU Bírósága, hogy a Brüsszel-IIA. rendelet 15. cikkét akként kell értelmezni, hogy az kivételt állapít meg a Brüsszel-IIA. rendelet 8. cikkében foglalt azon általános joghatósági szabály alól, amely szerint a tagállamok bíróságainak joghatóságát az határozza meg, hogy az e bíróságokhoz fordulás időpontjában hol van a gyermek szokásos tartózkodási helye. Ennek megfelelően, ha a 15. cikkben a gyermek és a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő valamely másik tagállam közötti különös kötelék fennállásának értékelése céljából – kimerítő jelleggel – meghatározott öt vagylagos szempont közül egy vagy több teljesül, akkor az a Brüsszel-IIA. rendelet 8. cikke értelmében joghatósággal rendelkező bíróságnak lehetősége van arra, hogy az ügyet olyan bírósághoz tegye át, amelyet alkalmasabbnak ítél az előtte folyamatban lévő jogvita elbírálására, viszont nem köteles ezen áttételre. Ha a joghatósággal rendelkező bíróság arra a következtetésre jut, hogy az érintett gyermeket a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamhoz fűző kötelékek erősebbek, mint amelyek őt valamely másik tagállamhoz fűzik, e következtetés elegendő ahhoz, hogy mellőzze az említett rendelet 15. cikkének alkalmazását. A gyermek mindenképp felett álló érdeke szempontjából releváns körülmény értelmezésére irányuló kérdésre pedig az EU Bírósága leszögezte, hogy a Brüsszel-IIA. rendelet 15. cikkét akként kell értelmezni, hogy az ügy érdemi elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság szerinti tagállam jogszabályai, különösen eljárási szabályai, valamint az olyan másik tagállam és szabályai közötti eltérések fennállása, amelyhez az érintett gyermeket különös kötelék fűzi, mint például az ügyek különbíróság által zárt tárgyaláson történő vizsgálata, a gyermek mindenképp felett álló érdeke szempontjából nem képezhet általános és elvont módon releváns körülményt annak értékelése során, hogy e másik tagállam bíróságai alkalmasabbak-e ezen ügy tárgyalására. A joghatósággal rendelkező bíróság csak akkor veheti figyelembe ezen eltéréseket, ha azok az e gyermekkel kapcsolatos döntés meghozatala tekintetében

⁶⁹ *Alessandro Saponaro és Kalliopi-Chloi Xylina* által indított eljárás C-565/16. sz. ügyben 2018. április 19-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:265)

⁷⁰ *IQ kontra JP C-478/17. sz. ügyben* 2018. október 4-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:812)

tényleges és konkrét hozzáadott értékkel bírhatnak ahhoz képest, ha e bíróság az ügyet magánál tartja.⁷¹

A Brüsszel-IIA. rendelet *perfüggőségi* szabályait az EU Bírósága a Brüsszel-I. rendelet *perfüggőségi* szabályai kapcsán már ismertetett – Olaszországból kezdeményezett – előzetes döntéshozatali eljárásában hozott ítéletében értelmezte. Az ítéletben az EU Bírósága megállapította, hogy a Brüsszel-IIA. rendelet *perfüggőségi* szabályait akként kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha az a bíróság, amelyhez később fordultak, egy házassággal vagy szülői felelősséggel kapcsolatos jogvita keretében az említett szabályok megsértésével olyan határozatot hoz, amely jogerőssé válik, e rendelkezésekkel ellentétes, ha azon tagállami bíróságok, amelyek az első bírósághoz fordulás helyeként joghatósággal rendelkeznek, pusztán emiatt megtagadják e határozat elismerését. Konkrétan e jogsértés önmagában nem igazolhatja az említett határozat elismerésének amiatt való megtagadását, hogy az ezen tagállam közrendjével nyilvánvalóan összeegyeztethetetlen.⁷²

2018 májusában és júniusában ugyanazon nemzeti eljárás kapcsán érkezett egy-egy előzetes döntéshozatali eljárásra irányuló megkeresés Írországból, melyeket az EU Bírósága egyesített. Ebben az ügyben megállapították a közösségi bíróság bírái, hogy Brüsszel-IIA. rendelet *elismerésre és végrehajtásra* vonatkozó III. fejezetének általános rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy ha azt állítják, hogy a gyermekeket jogellenesen vitték el, a gyermekek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságának az említett gyermekek visszavitelét elrendelő és a szülői felelősségre vonatkozó határozatát követő határozata ezen általános rendelkezések értelmében a fogadó tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítható. Ezen ítéletében az EU Bírósága értelmezte a Brüsszel-IIA. rendelet 33. cikkének (1) bekezdését is, miszerint a végrehajthatóság megállapítására irányuló kérelem tárgyában hozott határozat ellen bármely fél jogorvoslatot nyújthat be. E körben kimondták, hogy ezen rendelkezést – az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkére tekintettel – úgy kell értelmezni, hogy ezzel olyan helyzetben, mint amely az alapeljárás tárgya, ellentétes a gyámsága alá helyezést és a gyermekek visszavételét elrendelő, továbbá a megkeresett tagállamban azelőtt végrehajthatóvá nyilvánított tagállami bírósági határozatnak a végrehajtása, hogy az érintett szülőknek kézbesítették volna az e határozat végrehajthatóságát megállapító nyilatkozatot. A Brüsszel-IIA. rendelet 33. cikkének (5) bekezdését, mely az (1) bekezdés szerinti jogorvoslat előterjesztésére nyitva álló határidőt rögzíti, pedig úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezésben előírt keresetindítási határidőt az eljáró bíróság nem hosszabbíthatja meg. Az EU Bírósága emellett általánosságban is lefektette, hogy a Brüsszel-IIA. rendeletet úgy kell értelmezni, hogy azzal olyan helyzetben, mint amely az alapeljárás tárgya, nem ellentétes az, hogy a tagállami bíróság valamely másik tagállam közjogi szervezetével szemben ideiglenes intézkedés formájában védelmi intézkedéseket fogadjon el, megtiltva e szervezetnek, hogy e másik tagállam bíróságai

⁷¹ *EP kontra FO C-530/18.* sz. ügyben 2019. július 10-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:583)

⁷² *Stefano Liberato kontra Luminita Luisa Grigorescu C-386/17.* sz. ügyben 2019. január 16-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:24)

előtt az ott tartózkodó gyerekek örökbefogadására irányuló eljárást indítsanak vagy folytassanak le.⁷³

2.9. Tartási rendelet⁷⁴

Az EU Bírósága a tartási rendelet rendelkezéseinek értelmezésére 2018-ban összesen egyszer kényszerült: a Brüsszel-IIA. rendelet kapcsán már ismertetett, Nagyváradról kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásában. A fent már bemutatott ítéletben a Brüsszel-IIA. rendeletnek a gyermek jogellenes elvitele esetében alkalmazandó joghatósági szabályainak értelmezése körében az EU Bírósága pontosította a gyermek szokásos tartózkodási helyének fogalmát: ezt irányadónak tekinti a tartási rendelet *joghatóságra* vonatkozó általános rendelkezéseit tartalmazó 3. cikkének értelmezése körében is.⁷⁵

Noha a Brüsszel-IIA. rendelet kapcsán hozott döntéseiben el-elszörtan megjelent a tartási rendeletre való utalás, 2019-ben szintén összesen egy alkalommal értelmezte az EU Bírósága magát a tartási rendeletet: ez alkalommal is a joghatóság témája állt a vizsgálódása homlokterében. Egy román helyi bíróság kezdeményezésére indult előzetes döntéshozatali eljárásban ugyanis megállapították, hogy abban az esetben, ha valamely tagállam bíróságához olyan, három kérelmet magában foglaló keresetet nyújtanak be, amely kiskorú gyermek szülei házasságának felbontására, valamint az e gyermekkel kapcsolatos szülői felelősség és az e gyermek vonatkozásában fennálló tartási kötelezettség megállapítására irányul, a házasság felbontásáról döntő bíróság – amely megállapította joghatóságának hiányát a szülői felelősséggel kapcsolatos kérelem tekintetében – mégis joghatósággal rendelkezik az említett gyermek vonatkozásában fennálló tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelem elbírálására, amennyiben ez a bíróság egyben az alperes szokásos tartózkodási helye szerinti, vagy azon bíróság, amely előtt az alperes – e bíróság joghatósága hiányának kifogásolása nélkül – megjelent.⁷⁶

A tartási renDELETEH kapcsolódó *hágaI jegyzőkönyvet*⁷⁷ azonban két alkalommal értelmezte az EU Bírósága: mindkét alkalommal a bizonyos jogosultakat előnyben részesítő különös szabályok (4. cikk) egy-egy rendelkezését.

A hágaI jegyzőkönyv 4. cikkének (2) bekezdése kapcsán – mely szerint amennyiben a jogosult a 3. cikkben említett jog szerint nem kaphat tartást a kötelezettől, az alkalmazandó jog az eljáró bíróság joga – az EU Bírósága az Osztrák Legfelső Bíró-

⁷³ *Hampshire County Council kontra C.E. és N.E.* C-325/18. PPU. és C-375/18. PPU. sz. egyesített ügyekben 2018. szeptember 19-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:739)

⁷⁴ A Tanács 4/2009/EK rendelete (2008. december 18.) a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről, HL L 7., 2009. 01. 10., 1–79.

⁷⁵ *CV kontra DU* C-85/18. sz. ügyben 2018. április 10-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:220)

⁷⁶ *R kontra P* C-468/18. sz. ügyben 2019. szeptember 5-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:666)

⁷⁷ Az Európai Közösség által a 2009. november 30-i 2009/941/EK tanácsi határozattal jóváhagyott, a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i hágaI jegyzőkönyv, HL L 331., 2009. 12. 16., 17–18.

ság kezdeményezésére indult előzetes döntéshozatali eljárásban kimondta, hogy az a körülmény, hogy az eljáró bíróság szerinti állam megegyezik a jogosult szokásos tartózkodási helye szerinti állammal, nem akadályozza e rendelkezés alkalmazását, mivel az e rendelkezésben előírt, kiegészítő kapcsoló szabály által kijelölt jog nem egyezik az említett jegyzőkönyv 3. cikkében foglalt, elsődleges kapcsoló szabály által kijelölt joggal. Megállapította, hogy egy olyan helyzetben, ahol a szokásos tartózkodási helyét megváltoztató jogosult az új szokásos tartózkodási helye szerinti állam valamely bíróságához nyújt be a kötelezettel szemben egy olyan múltbeli időszakra vonatkozó, tartás iránti kérelmet, amelynek során egy másik tagállamban tartózkodott, az eljáró bíróság joga – amely egyben a jogosult új szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga is – alkalmazható, amennyiben az eljáró bíróság szerinti tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeztek az e felekkel kapcsolatos és az említett időszakra vonatkozó, tartással kapcsolatos jogviták elbírálására. A ‘nem kaphat tartást’ fordulatot pedig akként értelmezte az EU Bírósága, hogy az arra a helyzetre is vonatkozik, ahol a jogosult azért nem kaphat tartást a korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga értelmében, mert nem felel meg az e jogban előírt bizonyos feltételeknek.⁷⁸

Szintén az Osztrák Legfelső Bíróság kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárást a hágai jegyzőkönyv 4. cikkének (3) bekezdésének értelmezése iránt. E körben az EU Bírósága lefektette, hogy a hágai jegyzőkönyv ezen rendelkezését úgy kell értelmezni, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan helyzetből, amelyben a fizetendő tartásdíjat a jogosult kérelmére és e 4. cikk (3) bekezdése értelmében az e rendelkezésnek megfelelően kijelölt eljáró bíróság joga alapján jogerős határozattal megállapították, nem következik, hogy ez a jog irányadó a kötelezett által a jogosulttal szemben, e tartásdíj leszállítása érdekében a kötelezett szokásos tartózkodási helye szerinti állam bíróságaihoz benyújtott későbbi kérelemre. Rögzítették továbbá, hogy a jogosult a 4. cikk (3) bekezdése értelmében nem ‘fordul’ a kötelezett szokásos tartózkodási helye szerinti állam illetékes hatóságához, ha az ügy érdemi vitatása révén a tartási rendelet 5. cikke értelmében a kötelezett által e hatóság előtt indított eljárásban perbe bocsátózik.⁷⁹

2.10. Az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendelet⁸⁰

Az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendeletet az EU Bírósága 2018-ban és 2019-ben is összesen egy-egy alkalommal tette a vizsgálódás tárgyává: a Cseh Legfelső Bíróság, illetve két spanyol elsőfokú bíróság kezdeményezésére.

Az európai fizetési meghagyás kibocsátására irányuló kérelem tartalmát illetően a Spanyolországból indított két előzetes döntéshozatalra irányuló, egyesített eljárásában az EU Bírósága 2019 decemberében megállapította, hogy az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendelet 7. cikke (2) bekezdésének d) és e) pontját, valamint

⁷⁸ *KP kontra LO* C-83/17. sz. ügyben 2018. június 7-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:408)

⁷⁹ *Alexander Molk kontra Valentina Molk* C-214/17. sz. ügyben 2018. szeptember 20-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:744)

⁸⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 1896/2006/EK rendelete (2006. december 12.) az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról, HL L 399., 2006. 12. 30., 1–32.

a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a Bíróság értelmezésének megfelelően és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 38. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezések lehetővé teszik az európai fizetési meghagyásos eljárás keretében eljáró, az említett rendelet értelmében vett ‘bíróság’ számára, hogy a hitelezőtől a szóban forgó követelés alátámasztása céljából hivatkozott szerződési feltételeket érintően kiegészítő információkat kérjen az e feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegére vonatkozó, hivatalból történő vizsgálat elvégzése érdekében, következésképpen az említett rendelkezésekkel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az e célból benyújtott kiegészítő okiratok figyelmen kívül hagyását írja elő.⁸¹

A kibocsátott európai fizetési meghagyás különleges esetekben történő felülvizsgálhatóságát szabályozó 20. cikk vonatkozásában a 2018 szeptemberében hozott – a kézbesítési rendelet kapcsán már említett – ítéletében pedig kimondta az EU Bírósága, hogy abban az esetben, ha az európai fizetési meghagyást a kötelezettnek úgy kézbesítik, hogy az ahhoz csatolt fizetési meghagyás iránti kérelmet nem szövegezték meg olyan nyelven, amelyet a kötelezett megért, és ahhoz nem is csatoltak ilyen nyelvű fordítást, amint azt az kézbesítési rendelet 8. cikkének (1) bekezdése előírja, a kötelezettet a kézbesítési rendelet II. mellékletében szereplő formanyomtatvány útján megfelelően tájékoztatni kell arról a jogáról, hogy a szóban forgó irat átvételét megtagadhatja. Az ezen alaki követelménynek való megfelelés elmulasztása esetén az eljárást a kézbesítési rendeletben foglalt rendelkezéseknek megfelelően rendeli orvosolni az EU Bírósága oly módon, hogy az érdekeltnek továbbítják a rendelet II. mellékletében szereplő formanyomtatványt. Erre az esetre rögzíti az EU Bírósága, hogy az európai fizetési meghagyás és az ahhoz mellékelt, fizetési meghagyás iránti kérelem kézbesítését érintő eljárási szabálytalanság miatt e fizetési meghagyás nem válik végrehajthatóvá, és a kötelezett számára az ellentmondás előterjesztésére nyitva álló határidő nem kezdődhet meg, így az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendelet 20. cikke nem alkalmazható.⁸²

2.11. Az európai bagatell rendelet⁸³

Csaknem egy évtizeddel az európai bagatell rendelet által meghonosított első – és ezidáig egyetlen – egységes közösségi peres eljárás alkalmazhatóságának kezdetétől, 2018 novemberében megszületett az első olyan ítélet, melyben az EU Bírósága az európai bagatell rendelet rendelkezéseit értelmezi, ezt pedig 2019-ben ismét egyetlen ítélet követte. Az első ítélet feletti örömeinket sajnos azonban beárnyékolni látszik az a tény,

⁸¹ *Bondora AS kontra Carlos V. C. és XY* C453/18. és C494/18. sz. egyesített ügyekben 2019. december 19-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:1118)

⁸² *Catlin Europe SE kontra O. K. Trans Praha spol. s r. o.* C-21/17. sz. ügyben 2018. szeptember 6-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:675)

⁸³ Az Európai Parlament és a Tanács 861/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről, HL L 199., 2007. 07. 31., 1–22.

hogy nem egy olyan rendelkezés került a közösségi fórum górcsőve alá, amely az eljárás specifikumát ragadja meg, hanem a ‘határon átnyúló jogviták’ fogalmát igyekszik értelmezése révén az EU Bírósága pontosítani. Ezen, szlovák kezdeményezésre indult eljárásában az EU Bírósága megállapította, hogy az európai bagatell rendelet 3. cikk (1) bekezdése szerinti ‘felek’ fogalma szűken értelmezendő, így kizárólag az alapeljárás felperesére és alperesére terjed ki. Emellett rögzítette, hogy az olyan jogvita, amelyben a felperes és az alperes állandó lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye ugyanabban a tagállamban van, ahol az eljáró bíróság székhelye is található, nem minősül határon átnyúló ügynek, így nem tartozik az európai bagatell rendelet hatálya alá.⁸⁴

Az európai bagatell rendelet rendelkezéseinek értelmezéséről szóló első ítélet után mintegy négy hónappal, 2019 februárjában született meg a második ítélet, mely a rendelet 16. cikke által tartalmazott ‘pervesztes fél’ fogalmának, valamint azon rendelkezésének tisztázását célozza, mely szerint az eljárás költségeit a pervesztes fél viseli. Láthatjuk, hogy ez az ítélet már valamelyest ‘eljárás-specifikusabb’. A svéd kezdeményezésre indult eljárásában az EU Bírósága leszögezte, hogy az európai bagatell rendelet 16. cikkét akként kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében valamelyik fél csupán részleges pernyertességének esetén a nemzeti bíróság elrendelheti, hogy az eljárás mindegyik fele maga viseli a saját eljárási költségeit, vagy megoszthatja e költségeket a felek között. Ilyen esetben a nemzeti bíróság főszabály szerint továbbra is szabadon határozhat az említett költségek megosztásáról, feltéve, hogy a határokon átnyúló, kis értékű követelésekhez kapcsolódó eljárási költségek megosztására vonatkozó nemzeti eljárási szabályok nem kedvezőtlenebbek, mint a belső jog hatálya alá tartozó hasonló helyzetekre irányadó eljárási szabályok, és az ezen eljárási költségek megosztásához kapcsolódó eljárási követelmények, azzal, hogy a felperes számára, amennyiben nagyrészt pernyertes lett, mindazonáltal kötelezővé teszik eljárási költségeinek vagy legalábbis azok egy lényeges részének a viselését, nem tántorítják el az érintett személyeket attól, hogy a kis értékű követelések ezen európai eljárásához folyamodjanak.⁸⁵

2.12. Öröklési rendelet⁸⁶

Az EU Bírósága 2018-ban és 2019-ben is két-két alkalommal értelmezte az alkalmazhatóságát tekintve újnak mondható öröklési rendeletet: a fogalom meghatározásokat, a hatályt illetően és az általános joghatóságra vonatkozóan adtak iránymutatást a nemzeti jogalkalmazók számára, valamint döntést hoztak, hogy az európai öröklési bizonyítvány kiállítása iránti kérelem formanyomtatványon való előterjesztése kötelező-e.

⁸⁴ *ZSE Energia a.s. kontra RG* C-627/17. sz. ügyben 2018. november 22-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:941)

⁸⁵ *Rebecka Jonsson kontra Société du Journal L'Est Républicain* C-554/17. sz. ügyben 2019. február 14-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:124)

⁸⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendelete (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről, HL L 201., 2012. 07. 27., 107–134

Egy lengyel regionális bíróság indított előzetes döntéshozatali eljárást az öröklési rendelet 3. cikkében található ‘határozat’, ‘közokirat’ és ‘bíróság’ fogalmait illetően. Mindenekelőtt az EU Bírósága e körben kimondta, hogy a közjegyzők ‘bíróságnak’ való minősítése szempontjából nincs döntő jelentősége annak, hogy valamely tagállam nem tette meg az öröklési rendelet 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdésében foglalt, az igazságszolgáltatási feladatok e közjegyzők általi ellátására vonatkozó értesítést. Aztán megállapítást nyert, hogy az a közjegyző, aki az alapügyben szereplőhöz hasonló okiratot a közjegyzői eljárásban részt vevő összes fél közös kérelmére állítja ki, nem minősül ‘bíróságnak’, és következésképpen e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének g) pontját úgy kell értelmezni, hogy az ilyen okirat nem minősül e rendelkezés értelmében ‘határozatnak’. Megállapította ugyanakkor, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló öröklési bizonyítvány, amelyet a közjegyző a közjegyzői eljárásban részt vevő összes fél közös kérelmére állít ki, ‘közokiratnak’ minősül, amelynek kiadásához csatolni lehet az öröklési rendelet 59. cikke (1) bekezdésének második albekezdésében említett, a 650/2012 rendeletben említett formanyomtatványok meghatározásáról szóló, 2014. december 9-i 1329/2014/EU bizottsági végrehajtási rendelet 2. mellékletében szereplő formanyomtatványnak megfelelő formanyomtatványt.⁸⁷

A német kezdeményezésre indult előzetes döntéshozatali eljárásában kimondta az EU Bírósága, hogy öröklésnek minősül és ekként az öröklési rendelet hatálya alá tartozik az olyan nemzeti rendelkezés, mint amely az alapügy tárgyát képezi, amely valamely házastárs elhalálozásának esetére a közszerzeménynek a túlélő házastárs örökrésének növelésével történő átalányjellegű megosztását írja elő.⁸⁸

Egy másik, de ugyanazon német bíróság által indított előzetes döntéshozatali eljárásában az EU Bírósága pedig az öröklési rendelet általános joghatóságra vonatkozó 4. cikkével ellentétesnek ítélte az olyan tagállami szabályozást, mint az alapügyben szereplő, amely annak ellenére, hogy az örökhagyó szokásos tartózkodási helye a halálának időpontjában nem ebben a tagállamban volt, azt írja elő, hogy ez utóbbi tagállam bíróságai továbbra is joghatósággal rendelkeznek a nemzeti jog szerinti öröklési bizonyítványok kiállítására egy határon átnyúló vonatkozású öröklés esetében, amennyiben a hagyatéki javak ennek az említett tagállamnak a területén találhatóak, vagy amennyiben az örökhagyó ugyanezen tagállam állampolgárságával rendelkezett.⁸⁹

Egy harmadik, szintén német kezdeményezésre indult előzetes döntéshozatali eljárás lezárásaként hozott ítéletében pedig rögzítette, hogy az európai öröklési bizonyítványnak a 650/2012 rendelet 65. cikkének (2) bekezdése értelmében vett kérelmezése keretében az 1329/2014 végrehajtási rendelet 4. mellékletében szereplő IV. formanyomtatvány használata fakultatív jellegű.⁹⁰

⁸⁷ *WB által indított, Przemysława Bac közjegyző részvételével folyó eljárás C-658/17. sz. ügyben 2019. május 23-án hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:444)*

⁸⁸ *Doris Margret Lisette Mahnkopf által indított eljárás C-558/16. sz. ügyben 2018. március 1-jén hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:138)*

⁸⁹ *Vincent Pierre Oberle által indított eljárás C-20/17. sz. ügyben 2018. június 21-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2018:485)*

⁹⁰ *Klaus Manuel Maria Brisch által indított eljárás C-102/18. sz. ügyben 2019. január 17-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:34)*

2.13. Európai számlazárolási rendelet⁹¹

A 2017. január 18. óta alkalmazandó európai számlazárolási rendelet egyes rendelkezéseinek értelmezése tekintetében az EU Bírósága 2019. november 7-én hozta meg az első – és a jelen tanulmány megírásának időpontjáig⁹² – egyetlen ítéletét. Egy Bulgáriából érkezett előzetes döntéshozatali kérelem elbírálása keretében egy, a bolgár jog szerinti fizetési meghagyásos eljárással kapcsolatosan az európai számlazárolási rendelet 4. cikkének 10. pontjában szereplő ‘közokirat’ fogalmát, 5. cikkének a) pontja szerinti külön eljárás megindításának feltételét, valamint a 45. cikkben szereplő ‘rendkívüli körülmények’ fennállását vizsgálta. Az EU Bírósága ebben a körben arra a megállapításra jutott, hogy a nem végrehajtható fizetési meghagyás nem tartozik az európai számlazárolási rendelet értelmében vett ‘közokirat’ fogalma alá, ugyanakkor egy folyamatban lévő fizetési meghagyásos eljárás minősíthető az európai számlazárolási rendelet 5. cikk a) pontja értelmében vett ‘az ügy érdemére vonatkozó eljárásnak’, de az ítélkezési szünet nem tartozik az európai számlazárolási rendelet 45. cikke szerinti ‘rendkívüli körülmények’ fogalma alá.⁹³

3. Összegzés

A polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés vívmányainak értelmezése terén kiemelkedőnek tekinthető a 2018. és a 2019. év, hiszen a korábbi évekhez képest megnövekedett az EU Bírósága által ezen a területen hozott ítéletek száma: míg 2016-ban 23, 2017-ben 25 ítélet született, addig a 2018. évben 30 ítéletet, 2019-ben pedig már 33 ítéletet tettek közzé. Az európai polgári eljárásjog ítéletek által érintett egyes területei tekintetében nem mutatkozik változás továbbra sem: az EU Bíróságának értelmezési tevékenysége jelentős arányban a Brüsszel-I. rendelet, illetve a Brüsszel-IA. rendelet rendelkezéseire irányul. A várakozásokkal ellentétben azonban a korábbi évek tendenciájához mérten lassan csökken a Brüsszel-I. rendelet egyes rendelkezéseit értelmező ítéletek száma, noha a Brüsszel-IA. rendeletet egyre többször kényszerül értelmezni az EU Bírósága. A különböző családi kapcsolatok (szülői felügyelet, tartás) rendezését célzó másodlagos jogforrások értelmezésére irányuló előzetes döntéshozatali eljárások lezárásaként születő ítéletek száma szintén növekedett és nem csökkent a fizetéképíteléségi eljárások szabályait értelmező ítéletek száma sem.

A fentiekben ismertetett ‘gócpontok’ mellett – mondhatni ad hoc módon – alig néhány vagy egy-egy ítélet született az európai polgári eljárásjog egyes részterületein 2018-ban és 2019-ben. Kiemelendő azonban, hogy 2018-ban az öröklési rendelet és az európai bagatell rendelet, míg 2019-ben az európai számlazárolási rendelet egyes ren-

⁹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 655/2014/EU rendelete (2014. május 15.) polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról, HL L 189, 2014. 06. 27., 59–92.

⁹² 2020 nyara.

⁹³ *K. H. K. kontra B. A. C., E. E. K.* C-555/18. sz. ügyben 2019. november 7-én hozott ítélet. (ECLI:EU:C:2019:937)

delkezéseit is értelmezni kényszerült az EU Bírósága ítéleteiben, mely ítéleteket ‘első fecskékként’ üdvözölhattünk és – különösen az európai bagatell rendelet és az öröklési rendelet esetében – némi bizakodással tölthet el bennünket, hogy hosszú évek után ezen jogforrások tekintetében is megjelenik az alkalmazás során egyfajta igény az EU Bíróságának jogértelmezési tevékenységére.

A magyar bíróságok által indított előzetes döntéshozatali eljárásokból 2018-ban egy eljárásban született ítélet: a Tatabányai Törvényszék által kezdeményezett eljárásban a Brüsszel-IA. rendelet joghatósági szabályait értelmezte az EU Bírósága. 2019-ben két, Magyarországról kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásban született ítélet: a Szekszárdi Járásbíróság által benyújtott kérelem alapján a Brüsszel-I. rendelet hatályára, illetve a végrehajtásra vonatkozó szabályait értelmezték, valamint a Győri Ítéltábla kezdeményezésére a Brüsszel-IA. rendelet különös joghatóságot szabályozó rendelkezéseit vizsgálták.

